

27/82 106-928

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1927. ÉVI AUGUSZTUS
17-ÉN ORADEA-NAGY-
VÁRADON TARTOTT

RENDKIVÜLI KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS 1927. ÉVI NOV. 8-ÁN
ORADEA-NAGYVÁRA-
DON A TANITÓNŐ-
KÉPZŐ-INTÉZET DISZ-
TERMÉBEN TARTOTT

ŐSZI RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK
JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA:
AZ EGYHÁZMEGYE.

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1927. ÉVI AUGUSZTUS
17-ÉN ORADEA-NAGY-
VÁRADON TARTOTT

RENDKIVÜLI KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS 1927. ÉVI NOV. 8-ÁN
ORADEA-NAGYVÁRA-
DON A TANITÓNŐ-
KÉPZŐ-INTÉZET DISZ-
TERMÉBEN TARTOTT

ŐSZI RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA:
AZ EGYHÁZMEGYE.

**A bihari református egyházmegye 1927. augusztus
17-én tartott rendkívüli közgyűlésének**

TÁRGYSOROZATA:

1. H-esperes imádsága, — a gyűlés megnyitása.
2. A tagok számbavétele, — megalakulás. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
3. Az esperesi tisztségre adott szavazatok, a szavazatbontó-bizottság jegyzőkönyveinek felolvasása:
 - a) Vadai Béla megválasztott esperes eskütétele,
 - b) Szabó Károly megválasztott világi tanácsbíró eskütétele,
 - c) Zsigó Károly egyházmegyei tanítóképviseelővé választása igazoltatik. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
4. Vadai Béla esperessé történt választásával az egyházmegyei egyik jegyzőség megüresedvén; a szavazatok elrendelése feletti intézkedés. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
5. Telegdi József egyházmegyei gondnok ur lemondása, ezzel kapcsolatos intézkedések. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
6. Kalas Sándor biharszentjánosi ref. kántortanító kérvénye mellékfoglalkozás engedélyezése iránt. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
7. Hódor István lessi ref. lelkész kérelme az 1923. év május 18-án és 1927. év június hó 6-án megtartott presbyteri határozatok jóváhagyása iránt. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
8. Hódor István lessi ref. lelkész kérelme missziói segély elnyerhetése tárgyában. Előadó Baka Béla e. m. jegyző.
9. Felsőbb egyházkerületi határozatok, leiratok.
 - a) Pusztajlaki iskola megszüntetése és ingatlana előadása tárgyában. Előadó Varga László egyh.-m. v. jegyző.
 - b) A nagyváradai tanítónőképző-intézet vagyona átenedése ügyében. Előadó dr Ujfalusi Sándor tanácsbíró.

10. Esperesi hivatali szoba bérösszege. Előadó dr Ujfalusi Sándor tanácsbíró.

11. Tarnóczi Lajos indítványa a harmadfoku bíróság alakítása ellen. Előadó dr Sarkadi Sándor tanácsbíró.

12. Jelentés a Berger és Spindler harangöntő-cég harangjutalékáról. Előadó dr Sarkadi Sándor tanácsbíró.

A rendkívüli közgyűlés után gyámintézeti közgyűlés fog tartatni.

Délután 3 órakor bírósági ülés:

1. A paplamási-i ref. egyház 1927. évi költségvetésének közigazgatási bíróság elé terjesztése. Előadó dr Sarkadi Sándor

2. Váry Rózsa volt bihari ref. tanítónő ügye az 1924., 1925. és 1926. évi hátralékos fizetésének megállapítása és kifizettetése tárgyában. Előadó dr Ujfalusi Sándor tanácsbíró.

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1927. évi augusztus hó 17-én Oradea –

Nagyváradon tartott rendkívüli közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak: Major Gyula helyettes esperes, majd Vadai Béla esperes és Udvarhelyi Béla világi tanácsbíró, mint helyettes egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

Major Gyula, Könyves János, Szűcs László, dr Bodnár Gábor, Balajthy Jenő lelkészi;

Szűcs Aladár, dr Ujfalussy Sándor, dr Sarkady Sándor, Török Győző világi tanácsbírók;

Baka Béla lelkészi, Vargha László világi jegyzők;

Fodor József egyházmegyei közig. pénztárnok;

Nagy Mihály, Zöld István, Zsigó Károly tanítóképviselek;

Dr Czeglédy Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviseletében:

Biharról: Tarnóczi Lajos l., -----

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szalaknai József g.

Biharszentjánosról: Könyves János l., -----

Borsról: Bagoly Bertalan l., Szőke Lajos g.

Élesdről: Vadai Béla l., Létai József g.

Fugyiból: Danka József l., Szatmári Sándor g.

Fugyivásárhelyről: Fodor József l., Bélfenyéri Gábor g.

Hegyközcseréjéről: Szűcs László l., -----

Hegyközkovácsiból: Bódogh János l., K. Szabó Ferenc g.

Hegyközpályiból: Kovács Antal l., Munkácsi Sámuel g.

Hegyközsáldobágyról: -----

Hegyközüjlaokról: Szentimrey Dániel l., Petri Imre g.

Jákóhodosról: dr Bodnár Gábor l., H. Nagy Lajos g.

Kisszántórol: Babicsák József l., Szappanos Zsigmond g.

Köröskisjenőrol: Székely Ernő l., -----

Mezőtelegről: Baka Béla l., Szilágyi István g.
 Mezőtelkiből: Nyeste István l., Berecz József g.
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor besz. l., Domján Ferenc g.
 Nagyszántóról: Tunyogi János l., Gáti István g.
 Nagyváradról: Sulyok István, Csernák Béla, Kiss Károly l., Boros Péter, Blaha István, Kágyi Lajos vil. képv.
 Nyüvedről: Paulik Béla l., -----
 Örvéndről: Biró Ferenc l., Pless Sándor g.
 Paptamásiból: Major Gyula l., N. Szabó Sándor pr.
 Pelbárhidáról: Holkó József l., -----
 Pósalakáról: Nyeste István besz. l., -----
 Pusztajlokról: Kádár Miklós l., Sándor Lajos pr.
 Révről: Kulcsár Andor l., -----
 Siteről: -----
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Kovács Sándor g.
 Váradlessről: Hodor István l., Kommendát Sándor g.

49. szám. Major Gyula lelkészi tanácsbíró buzgó imádsága után Udvarhelyi Béla világi tanácsbíró megemlékezvén egyetemes egyházunkat érintő elhalálozásokról, a megjelent tagok szíves üdvözlésével

az egyházmegye rendkívüli közgyűlését megnyitottnak nyilvánítja.*

* (Helyettes esperes imája 1. szám alatt, helyettes gondnok megnyitó beszéde 2. szám alatt ezen jegyzőkönyv mellékleti részében találhatók.)

50. szám. Távolmaradásukat kimentették: Bihar-szentjános, Nyüved, Pelbárhida, Hegyközcshát világi képviselői.

Közgyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

51. szám. Távolmaradásukat nem mentették ki: Bokros Benedek hegyközsáldobági, Bácsa Mihály siteri lelkész; Bihar, Hegyközsáldobág, Köröskisjenő, Siter világi képviselőt nem küldtek.

Közgyűlésünk megbizsa az esperest, hogy az igazolatlanul távolmaradottakkal szemben a vonatkozó szabályrendeletet alkalmazza.

52. szám. A szavazatbontó-bizottság f. évi június hó 7-én felvett jegyzőkönyvében jelenti, hogy a megüresedett egyházmegyei lisztiségekre valamennyi egyház-község szabályszerűen benyújtotta a maga szavazatát. Az esperesi lisztiségre leadatott 36 szavazatból esett dr Bodnár Gáborra 18, Vadai Bélára 15, Balajthy Jenőre 3 szavazat. — Tekintettel arra, hogy a három jelölt közül egyik sem nyert abszolút többséget, a bizottság dr Bodnár Gábor és Vadai Béla között pótválasztást rendelt el július 15-iki terminussal. — A pótválasztásról július hó 18-án felvett jegyzőkönyv megállapítja, hogy az összes egyházközségektől szabályszerűen beérkeztek a szavazatok. A 36 szavazatból dr Bodnár Gáborra esett 11, Vadai Bélára 25 szavazat s így Vadai Béla évesi lelkész a bihari egyházmegye esperesévé 14 szótöbbséggel megválasztott.

Egyházmegyei közgyűlésünk az esperes választás eredményét benső örömmel veszi tudomásul. Az esperes működése elé bizó várakozással, reménykedéssel tekintve: munkálkodására Isten gazdag áldását kéri.

53. szám. Egyházmegyei közgyűlés Könyves János, Szüts Aladár és Biró Ferenc közgyűlési tagokat megbizva, hogy Vadai Béla megválasztott esperest hívják meg a hivatali eskü letételére és székfoglaló beszédének megtartására, — ennek tartamára a közgyűlést felfüggeszti.

Vadai Béla megválasztott esperes általános eljenzés között a közgyűlés színe előtt megjelenván: a hivatali esküt leteszi. — Major Gyula lelkészi és Udvarhelyi Béla világi tanácsbíró üdvözlése után székfoglaló beszédet tart.

(Udvarhelyi Béla h. gondnok üdvözlő beszéde 3. szám alatt, Esperes székfoglaló beszéde 4. szám alatt ezen jegyzőkönyv mellékleti részében található.)

54. szám. Az esperesi hivatal értékeinek átvételével kapcsolatban

egyházmegyei közgyűlésünk Major Gyula, Udvarhelyi Béla, Tarnóczi Lajos, Könyves János, Fodor József tagokból álló bizottságot küldi ki.

55. szám. A szavazatbontó-bizottság június hó 7-én felvett jegyzőkönyve értelmében a világi tanácsbírói tisztségre leadatott 36 érvényes szavazat, melyből Szabó Károly nagyváradi lakos kapott 34 szavazatot, Bartos Adorján jákóhodosi lakos 2 szavazatot és így világi tanácsbíróvá a szavazatok abszolút többségével Szabó Károly választott meg. — A tanítóképviselői tisztségnél az érvényes 36 szavazatból Zsigó Károly kapott 34, Herczeg Kálmán 2 szavazatot, tehát a szavazatok abszolút többségével Zsigó Károly lett megválasztva egyházmegyei tanítóképviselővé.

Egyházmegyei közgyűlésünk a világi tanácsbíró és tanítóképviselő választások eredményét azzal veszi tudomásul, hogy Szabó Károly világi tanácsbíró esküvétele — távolléte miatt — a jövő közgyűlés tárgya leend.

56. szám. Vadai Béla esperessé történt választásával az egyházmegyei egyik jegyzői tisztség megüresedvén:

egyházmegyei közgyűlésünk elrendeli a megüresedett lelkészi jegyzői tiszt betöltését s a szavazatok beadásának határidejét október 1-ben megállapítván, a szavazatbontó-bizottság tagjaiul kiküldi dr Sarkady Sándor, Török Győző és Vargha László közgyűlési tagokat.

57. szám. Telegdi József e. m. gondnok az egyházmegyei közgyűléshez intézett levelében bejelenti, hogy egyházmegyei gondnoki állásáról lemond. Amidőn megköszöni az egyházmegye alkotó tagjainak szives támogatását, kéri megmásíthatatlan elhatározásának tudomásul vételét.

Egyházmegyei közgyűlésünk az előadói javaslattal szemben szótöbbséggel elhatározza, hogy Telegdi József e. m. gondnok lemondását nem fogadja el, hanem Vadai Béla esperes, Balajthy Jenő és dr. Ujfalussy Sándor tanácsbírák ulján felkéri a gondnoki tiszt további viselésére.

58. szám. Kalas Sándor biharszentjánosi kántortanító az ottani Fogyasztási és Hitelszövetkezetnél könyvelői tiszt betöltésére engedélyt kér.

Közgyűlésünk Kalas Sándor mellékfoglalkozás iránti kérvényét nevezettnek azzal adja vissza, hogy kérésével az espereshez forduljon, amennyiben a tanítók mellékfoglalkozásának engedélyezése az esperes hatáskörébe tartozik.

59. szám. A váradlessi presbytérium 3—1923., valamint 26—1927. sz. határozatában a lelkész kántori és vallástanítói tiszteletdíjában a helyi kulturadó terhére évi 2500 Leit állapít meg.

Közgyűlésünk a váradlessi presbytérium határozatát jóváhagyólag veszi tudomásul.

60. szám. Hodor István váradlessi lelkész a nagy távolságban élő református egyháztagok lelki gondozásának lehetővé tétele céljából missziói segélyt kér.

Egyházmegyei közgyűlésünk Hodor István váradlessi lelkész missziói segély iránti kérelmét pártolólag terjeszti az egyházkerületi közgyűlés elé.

61. szám. A tárgysorozatban feltüntetett „Felsőbb egyházkerületi határozatok” tárgyalását adatok hiányában

közgyűlésünk következő őszi ülésére halasztja.

62. szám. Tárgyaltatott a pusztajlaki ref. egyház-község második tanítói állásának beszüntelése és az ingallan eladása tárgyában hozott egyházkerületi közgyűlés határozata.

Egyházmegyei közgyűlésünk, mivel az elnökség nem tett eleget az egyházkerület 82—1927. számú határozatában foglaltaknak, ez ügyben érdemi döntést nem hozhat, hanem elrendeli, hogy az elnökség az egyházkerület határozatának megfelelően a helyszíni vizsgálatot haladéktalanul foganatosítsa és ha a vizsgálat során olyan okok nem merülnek fel, amelyek az egyházmegye 36—1927. sz. határozatának fenntartását lehetetlenné tennék, úgy mondja ki az egyházmegyei közgyűlés a régen függőben levő ügyre tekintettel, hogy az eladásra vonatkozó határozatát továbbra is fenntartja, az iskola beszüntetését elnöksége ulján tudomásul veszi és az összes iratokat megfelelő határozat hozatal végett az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

63. szám. Tárgyaltatott a nagyváradi ref. tanítónőképző és leánynevelő-intézet igazgatótanácsának közlése, mely szerint az egyházkerület 1927. június 30-án kelt 52—1927. sz. határozatával a tanítónőképző és leánynevelő-intézet ingó és ingallan vagyonát a nagyváradi ref. egyháznak átadni rendeli.

A közgyűlés a vonatkozó határozatok és azok alapját képező véleményes javaslat felolvasása és részletes megvitatása után a következőképp határozott:

Miután az összes vonatkozó adatok egybevetéséből kifolyólag jogilag alaposan vitatható, hogy az egyházkerület nem megfelelő előkészítés után hozta meg határozatát ;

miután a fennálló 600.000 Lei adóság egymaga nem indokolja egy többmillió

értékű vagyontömegnek teljes elidegenítését annál kevésbé, mert az átruházással járó kincstári illetékek valószínűleg nagyobb összegre rugnának, mint az a 600.000 Lei adósság, melynek fenyegető volta miatt intézkedés volt teendő ;

miután a hozott határozat nem biztosítja kellőleg az iskola és a leánynevelőintézet fenntartását,

mindezekre tekintettel az egyházmegye közgyűlése tisztelettel kéri a Főliszteleti és Méltóságos Egyházkerületi Elnökséget :

méltóztassék a hozott határozat végrehajtását felfüggeszteni, erről a nagyváradi ref. egyházközséget értesíteni és méltóztassék ezt az ügyet a volt u. n. fenntartótestületek előzetes meghallgatása után újból tárgyaltatni és e tárgyban újabb határozatot hozni.

64. szám. A nagyváradi ref. leányinternátus igazgató-lanácsa az 1926—27. évi költségvetést megerősítés végett bemutatja.

A közgyűlés a bemutatott költségvetést a Rendtartás 5. §-a alapján megerősíti, egyben felhatalmazza az elnökséget, hogy az esperesi helyiség bérösszegére nézve az új igazgatólanácsal újabb tárgyalást kezdjen.

65. szám. Tárgyalatott Tarnóczi Lajos bihari lelkész indítványa külön királyhágómelléki főtörvényszék felállítása tárgyában.

A közgyűlés az indítványt elveti, azonban felír a kerülethez, hogy az egyházi törvényeinknek pontosan megfelelő főtörvényszék felállítását szorgalmazza.

66. szám. Tárgyaltatott a Berger és Spindler cég jutalékbeszolgáltatási ügye.

A közgyűlés az ügyet megfelelő törvényes eljárás végett egyházmegyei ügyésznek kiadni rendeli.

Hitelesítettük:

1927 augusztus hó 29-én.

Vadai Béla,
egyházi elnök.

Udvarhelyi Béla,
világi elnök.

Baka Béla,
egyházi jegyző.

Vargha László,
világi jegyző.

Balajthy Jenő

Könyves János
tanácsbírók.

Birósági ügyek.

— 1927. augusztus hó 17-én. —

67. szám. A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság a paptamási-i ref. egyház 1927. évi költségvetésének felülbírlása tárgyában a következő

VÉGZÉST HOZTA:

Az egyházmegyei bíróság az ügy felderítése végett elrendeli a díjlevelek és javadalmi jegyzőkönyvek másolatának becsatolását.

Megokolás: A bíróság nevezett mellékletek becsatolása hiányában az ügyet felderítettnek nem látja.

68. szám. A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Váry Rózsa volt bihari ref. tani-tónő 1924., 1925. és 1926. évi hátralékos fizetésének megállapítása és kifizettetetésének elrendelése iránti ügyében a következő

RÉSZ ITÉLETET HOZTA:

Alperes köteles 12.000 lei tőkét, ennek 1926. évi október hó 1-től járó 10% kamatát felperesnek 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett felebbezésre tekintet nélkül megfizetni.

Felperes többi követelése tekintetében a bíróság elrendeli a peres felek által hivatolt presbyteriumi, egyházmegyei és egyházkerületi határozatok, valamint a felperes által előzőleg beadott panaszokra vonatkozó összes iratok becsatolását és azok beérkezte után új határnap kitűzését.

Megokolás: Az egyházmegyei bíróság felperes részére a rész-ítéletben

megállapított 12,000 lei követelést kétséget kizáróan megállapította, míg a többi követelések kérdésében, tekintettel arra, hogy felek a megfelelő bizonyítékokat becsatolni elmulasztották s így a bíróság tisztán nem láthat: a fentebb megjelölt iratok becsatolását és új határrnap kitűzését kellett elrendelni.

Felek az ítéletben megnyugosznak.

Kelt a bihari ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának Nagyváradon 1927. évi augusztus hó 17-én tartott rendes ülésében.

Vadai Béla,

egyházi elnök.

Udvarhelyi Béla,

világi elnök.

Baka Béla,

jegyzőkönyvvezető.

Helyettes esperes imája.

Felséges Isten, kifogyhatatlan örök szeretet az Ur Jézus Krisztusban! hozzá emelkedik könyörgő lelkünk, mielőtt hozzá kezdenénk hivatalos dolgainkhoz. Téged keresünk, hozzá fohászkodunk segedelemért, kitől száll alá minden jó adomány, kitől kegyelem és békesség sugárzik le reánk most is, midőn Anyaszentegyházunk javát munkálni törekszünk, most is, midőn Egyházmegyénknak új órállót rendeltél s új Esperesünk beállításaival egy szebb és boldogabb jövő küszöbére lépni segítettél.

Téged keresünk, mennyei jó Atyánk! Vezérelj földi életünk nehéz, göröngyös utain, hogy a reánk bízott köteleességeket ezután is hiven végezhessük, nemes harcunkat ezután is megharcolhassuk és hülünket mindvégig megtarthassuk.

Áldj meg bennünket mostan is, midőn Anyaszentegyházad építésére tanácskozni akarunk. Áldj meg egyetértés és testvéri szeretet békességre törekvő lelkével, hogy a reformált Anyaszentegyházunkat és iskoláinkat környező s elnyeléssel fenyegető vész hullámok között is, biztos irányba haladhassunk s a Te segedelmeddel megvédjük azokat minden veszedelemtől.

Kegyelmes Isten, mennyei édes Atyánk! Távoztasd el a felettünk összegyűlt egyenellenség sötét fellegeit, szelidítsd meg a sokszor felkorbácsolt kedélyeket, hogy térjen vissza Egyházmegyénkbe a béke, szeretet és egyetértés fehér galambja, hogy ne legyen soha Egyházmegyénk a visszavonás és egyenellenség helye, hogy térjünk vissza azon egyenes célra vezető útra, melyen haladva Egyházmegyénk régi jó hírneve s dicsősége visszaállíttassék s békés munkálkodásunk után visszanyerhesse azon magas nivóját, amikor mint világító fátyla első volt a többi között s fényesen szórta sugarait reformált Anyaszentegyházunk horizontjára!

Kegyelmes Atyánk! hozd vissza új órállónk, új

Esperesünk alatt a békességet az egyetértést és a régi jó időt!

Áld meg református világi nagyjainkat, vezérlo férfainkat, hogy Egyházmegyénk és iskoláink fentartásához, a szükséges erőforrások megnyitásában és eljuttatásában hű és igaz munkások legyenek.

Aldásodat kérjük Egyházunk pártfogóira, világi és egyházi lisztviselőire, lelkészeire, tanítóira, presbytereire, minden rendű és rangu tagjaira, nagyjaira és kicsinyeire, hogy mi általunk is terjedjen földi országod és szenteltessék meg a Te neved, most és mindörökké. Ámen.

Helyettes gondnok megnyitó beszéde

*Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei
Közsülés!*

Világi elnökünk Telegdi József gondnok lemondása következtében engem ért a megtiszteltetés s illetve reám hárult a kedves kötelesség, hogy rendkívüli közgyűlésünkön a világi elnöki tisztelet, mint a rangidősb világi tanácsbírák doyen-je, gondnok helyettesként beöltsem.

Tavaszi rendes közgyűlésünk rendelkezéséhez hiven az Esperes-választást foganatósítottuk és pedig tekintettel arra, hogy az első szavazás alkalmával abszolút többséget egyik jelölt sem kapott, pótszavazás elrendelése mellett, melyből 14 szavazat-többséggel győztesként Vadai Béla élesdi lelkész egyházmegyei jegyző és számvevő került ki. Az ő ünnepélyes beiktatása ezen rendkívüli közgyűlésünk feladata.

A gondnoki lemondás tanácskozásunk külön tárgyát képezvén, indítványainkat, intézkedéseinket azzal kapcsolatosan ott megtenni módunkban áll, a magam részéről, e helyen, itt csak azt jegyzem meg, hogy a gondnok ur lemondása természetes folyománya, sőt szükségszerű következménye volt ama nyilatkozatainak, amiket ő az Esperes-választás előtt és alatt, szóval és írásban tett s amelyekben a választás eredményével junctimba hozta saját posícióját is. Maga állította fel tehát a maga részére a feltételt, a „conditio sine qua non“-t, melynek indoka is, tekintettel arra, hogy azok subjectiv természetűek: respectálnunk kell.

A közelmúltban a csapások, a veszteségek, a fájdalmat okozó események egész sorozata látogatott meg bennünket. Ezen csapások, eme szomorú események között a legnagyobb, a legfájóbb volt, amely nemcsak anyaszentegyházunkat, de az egész országot mélységes gyászba borította (a közgyűlés minden tagja feláll) szeretett királyunk I. Ferdinánd elhunyt. Elmulása nem

jött hirtelen, váratlanul; hosszú, nehéz sorvadás előzte azt meg. A királyok királya a szenvedések és fájdalmak egész kálváriájával látogatta meg, a mit ő krisztusi megadással, apostoli türelemmel szenvedett végig, szíve utolsó dobbanásáig népei boldogításán, országa konszolidációján fáradozván.

Nagy és nemes volt eme fájdalmak elviselésében, mint a minő nagyok és nemesek szoktak lenni az Istennek különös kiválasztottjai. Véle egy fenkölt gondolkodásu, országa kormányzásában igazságot, népei boldogításában megértő szeretettel megáldott, igazán nemes koronás fő szállott sirba. Indítványozom, hogy ő felsége elhunyt feletti mélységes gyászunkat, igaz részvételünket őszinte kegyelettel jegyzőkönyvünkben örököltük meg s ugyanakkor fejezzük ki az ő utódja I. Mihály király iránt érzett alattvalói hűségünket és ragaszkodásunkat jegyzőkönyvi kívánatainkat további intézkedés céljából terjesszük fel az egyházkerületi elnökséghez. (A közgyűlés tagjai leülnek.)

Ezen országos gyász eseten kívül még 2 veszteség érte anyaszentegyházunkat. Az egyik, a Tiszántúli egyházkerület főgondnokának gróf Dégenfeld Schomberg Józsefnek elhunyt. Pátriarcha magas életkorral ajándékozta meg a Gondviselés s e hosszú élet minden óráját, minden percét az anyaszentegyház érdekeinek előmozdítására fordította. Az ő neve nem pusztán név, de valóságos fogalom, amelyhez fűződnek számos egyházi és kulturális intézményeink, tanubizonyságot téve az ő hihűségéről és fáradhatatlan energiájáról.

A másik veszteség szomszéd egyházmegyénket, az érmelléki ref. egyházmegyét érte gondnokának dr. Várady Miklós ügyvédnek elhunytában. Mintaképe, típusa volt ő az igazi magyar református férfiúnak. Kevés beszédű, mondhatni szófukar, de a tettek mezején lankadatlan szorgalmu agilis. A munka embere. Acélos karakter, a kimondott szó, a tett nyilatkozat tántoríthatlan bajnoka. Indítványozom, hogy igaz részvételünknek adjunk kifejezést jegyzőkönyvünkben s jegyzőkönyvi kívánatainkat a gyászoló családokkal közlés céljából tegyük át az egyházkerületi, illetve az egyházmegyei elnökségekhez.

Tisztelettel jelentem, hogy értesülésem szerint a kormány a parlament őszi ülősszakának elején szándékozik benyújtani a „kisebbségi egyházak jogviszonyainkról“ szőló törvényjavaslatait, mely felőlelné az iskolák segélyének és nyilvánossági jogainak kérdését is. A kormány a javaslat betérjesztése előtt érintkezésbe óhajtván lépni az egyházak vezetőséggel indítványozom: írjunk fel a kerületi Elnökséghez, hogy ha csakugyan bevonatnának a konferenciába, legyenek ott szószólói a mi égetően fájó sebűnknek, iskoláink és tanítóink siralmas helyzetének. Terjesszék elő, hogy államsegély nélkül iskoláink elpusztulnak, tanítóink földön futókká lesznek. Ennek rendezése nem tisztán felekezeti, kisebbségi, de országos érdek is, mert e nélkül a nemzeti konszolidáció hatalmas műve be nem fejezhető. Én merem hinni, hogy sikerűlni fog az elnökségnek a nagy koncepcióju s igazán europäer államférfiakból álló kormányt jobb belátásra s megértőbb eljárásra birni. Ennek biztatóbb jelei ujabban derengeni is kezdenek.

Addig is mig az állami segély kérdése rendeztetnék, a magam részéről elengedhetetlen kötelességűnknek tartom, hogy egyházmegyénk ama néhány tanítójának helyzetén, kik a legnagyobb nélkülözéseknek vannak kitéve, kik nyolc hosszú esztendőn keresztül a kétség és remény között vergődve tengették a maguk és családjuk vegetálását: a lehető leggyorsabban segítsünk. Erre vonatkozólag indítványt fogok tenni az őszi közgyűlésen s már itt felkérem ugy az egyházi, mint a világi alkotó tényezőket: sziveskedjenek engem kilűzött célom elérésében támogatni.

Áttérve végezetre tárgysorozatunkra, tekintettel arra, hogy az esperesi beiktatás, gondnoki lemondással kapcsolatban több igen fontos kérdés vár megoldásra, felkérem ugy az egyházi, mint a világi alkotó tényezőket, sziveskedjenek a tanácskozásban tárgyilagossággal és a legjobb tudásukkal részt venni, hogy minden egyes ügy a lehető legjobb elintézésben részesűlhessen.

Közgyűlésűnk szép számban megjelent tagjait őszinte szivből üdvözölve — működésűnkre Isten áldását kérve: a bihari ref. Egyházmegye rendkivűli közgyűlését tisztelettel megnyitom.

Helyettes gondnok üdvözlő beszéde.

*Nagytszeteletü és Nagyságos Egyházmegyei rend-
kívüli közgyűlés!*

Nagytszeteletü Esperes Ur!

Egyházmegyénk világi alkotó tényezőinek képviselében engem ért a kitüntető szerencse, hogy Esperes urat megválasztása alkalmából őszinte szívből üdvözljem.

Nehéz időkben, a közgazdasági helyzet sivár, kilátástalan időszakában állítja a végzet Esperes urat Egyházmegyénk hajójának kormányához. Hitteslvéreinknek, sőt magunknak is idegölő gondokat okoz létfenntartásunk biztosítása, családunk ellátása, gyermekünk nevelése, amelyek annyira igénybe veszik minden időnket és erőnket, hogy a vallásos buzgóság fejlesztésére, a hitélet kimélyítésére, melegebbé, bensőségteljesebbé tételére alig jut erőnk és időnk. Egyházaink és hiveink az áldozatkészség terén is eljutottak a teljesítő képesség legmagasabb fokáig és még igen sok lenni valónk volna a vallási élet megalapozása, iskoláink fenntartása, tanerőink kellő díjazásának biztosítása körül. Ha, nem „utópisztikus“ ábránd, ha nem „pium desiderium“, de realis valóság lenne a kormány amaz ígérete, miszerint 40—50 millió lei segílyt szándékozik adni a kisebbségi iskolák részére, tekintettel arra, hogy ebből a paritásos megosztás elvénél fogva 13—15 millió lei jutna nekünk, tekintettel arra, hogy ennek nagy részét jogosan igényelhetnék az erdélyi középiskolák: igen tekintélyes teher marad így is vállainkon.

De erős a hitem, hogy megsegít minket az Isten, mert:

„Qui fides in Deo Fortis est quam leo“ s eszembe jut e helyen a nagy angol egyházi író Campbelle himnuszának utolsó strófája:

„Örök világossággoddal derítsd fel
A végtelen homályt, melyben vagyunk.
Égi kegyelmed bőséges vízával

Mosd meg, vidítsd fel bus ábrázatunk.
 Tartsd tőlünk távol elleninket,
 Palástoddal takarj be minket:
 Csak benned élünk, benned remélünk
 S ha velünk vagy, semmit sem félünk“.

Nagy garanciát nyújt nekünk e tekintetben Esperes ur egyénisége is. S hiszem, hogy Esperes ur széleskörű tudásával, bölcs tapintatával, bőséges tapasztalatával, lankadatlan szorgalmával és puritán becsületességével megtalálja az Ariadne fonalát, mely miként a mitológiában Theseüst a labirintból, azonképen egyházmegyénk hajóját a Scyllák és Charybdisek szirtjei között a fejlődés, a boldogulás csendes révébe kivezérlendi.

Mi világiak részt kérünk magunknak az erre irányuló munkából, ott akarunk lenni a dolgozók első soraiban, midőn egyházhiveink, iskoláink és anyaszentegyházunk érdekeiről van szó.

Szabad legyen nekünk optimistáknak Eperes ur megválasztásában egy szebb jövő hajnalhasadását reményleni, amely jövőben ki fog küszöböltetni az egyházmegyei közéletből a politika. A mi politikánk mélyen tisztelt közgyűlés! szerény véleményem szerint nem lehet más, hanem ha az, hogy a fennálló körülmények között, a lehetőség szerint kövessünk el mindent hittestvéreink, iskoláink és anyaszentegyházunk jogos igényeinek biztosításáért. El fog némulni a személyes torzsalkodás vásári zsivaja. A tülekedés, a láрма nem alkalmas az alkotó munkálkodásra. Az egyházi levékenységnak pedig csendben és komoly méltósággal kell végrehajtani, olyannak kell lenni, — mint a langyosan permetező májusi eső, — hogy nyomában fejlődés, termékenyülés, áldás fakadjon. Ki fog gyökerestül irtani az egyénre, existenciákra orvul lehelkedő intrica. A farizeuskodás, a képmutatás, a kétszínűség különben is nem karaktere a magyar református embernek, aki lehet, hogy darabos: de mindig nyílt, egyenes és igazságos. Neveljük őket a jövőben is ilyeneknek.

Csak ilyen helyzetben tudhat szerény véleményem szerint anyaszentegyházunk megmaradni és felvirágozni, midőn egyházi és világi elem egymást buzdítva és bátorítva, egymással vetélkedve, de nem versengve lelkes-

déssel dolgozhat hiveink, iskoláink és egyetemes anyaszentegyházunk üdvéért.

Azon hitben, hogy reményeinket valóra váltja a jövő, még egyszer őszinte szívből üdvözlöm Esperes urat, kívánok Istentől erőt, egészséget és kiharálást; munkálkodására, működésére áldást és sikert.

Esperesi székfoglaló beszéd.

Mélyen tisztelt Egyházmegyei Közgyűlés!

Akár népek, akár testületek, még inkább ha egyének indulnak el nagy nehéz útra, magasztos célokért törve, nemes eszmék által hevítve, nagy feladatok megvalósítására vállalkozva, elfogja lelküket az indulás nehéz percében bizonyos félelme a jövődönék.

A fátyoltakaró jövődönék a bizonytalansága, a súlyos feladatok, amelyek reájuk várnak, a magasztos cél, mely felé törekednek, a gyengeség, melyet erőik mérlegelése után éreznek, a kiszélesedett terület, amely munkára vár: mindezek elgondolása után lehetetlen, hogy fel ne merüljön lelkükben ama kérdés: vajjon képes leszek-e megfelelni ama nagy és nehéz hivatásnak, amelyik reám várakozik?

Valami ilyesforma érzés tölti el az én lelkemet is, M. t. Közgyűlés! amidőn a nagy Isten kegyelméből és egyházmegyénk presbytériumi többségének előlegezett bizalmából ezen kétségtelenül diszes, de annál nagyobb felelősséggel, szellemi és testi energiát annyira igénybevevő munkával járó esperesi széket nehéz előzmények után és súlyos körülmények között ezen nagy történelmi időben elfoglalom.

Felmerül előttem az ó-szövetség leghatalmasabb alakjának: Mózesnek a képe, amint az égő csipkebokorban megjelenik neki az Ur s hívja őt népének vezetésére s a szolgaság honából való kiszabadítására; szinte hallom mentegelőző szavait: „Kérlek Uram! ne küldj engemet oda, mert nem vagyok ékesen szóló.“ (II. Mózes 4, 10.)

Megjelenik előttem az Ur egyik legnagyobb prófétajának: Jeremiásnak a képe, amidőn hallja az Ur parancsoló szavát: „imé, én ma téged Prófétává teszek, hogy gyomlálj, ronts, vesszess, törj, építs és plántálj!“ Hallom mentegelőző szavait: „Óh Uram Isten! imé nem tudok szólni: mert gyermek vagyok én!“ (Jer. I. 6, 10.) Ám, ha Mózes és Jeremiás, az ó-tesztamentom-

nak e kimagasló alakjai érezték gyengeségüket a kétségtelenül nagyobb és súlyosabb feladatokkal szemben, mennyivel inkább érezhetem én, az Úr egyik igénytelen szolgája, mennyivel több okom van reá, hogy eképen kiáltsak: ne, óh ne küldj engemet Uram, mert nem vagyok én ékesen szóló s ifju vagyok én!

Valóban, M. t. Egyházmegyei Közgyűlés! mert amilyen erős mértékben sarkalt egyházam és fajom iránt érzett égő szerelmem s az a nemes ambíció, amely életpályámon lelkemnek mindig emeltyűje volt, ép oly erővel próbált visszatartani a mostani nehéz, szinte válságos idő, a mostoha körülmény, amelyben élünk, a zavaros, nyomasztó állapot, amelybe egyházmegyénk jutott s a nagy, nehéz munka, amely szinte erő felett való. S amidőn lelkemben ezen érzések birkóztak, amidőn ezen nehéz elhatározás elé állítottam, elosztatta kétségeimet amaz ígéret, melyet Mózesnek tett az Úr: „menj el, én leszek a te száddal és megtanítalak, mit szólj.“ (II. Mózes 4, 12.) Megbátorított ama parancs, melyet Jeremiásnak mondott az Úr: „Ne mond ezt: Gyermekek vagyok én; hanem valamire küldelek téged, elmenj és valamiket parancsolok néked, megmondjad.“ (Jer. 1, 7.) Biztatást, bátorítást vettem gyöngeségem érzetében amaz igékből: „Ne félj, mert veled vagyok én, hogy megoltalmazalak téged.“ (Jer. 1, 8.)

És most itt állok esperesi hivatásomnak a kezdetén, hogy meglatísam székfoglaló beszédemet. Székfoglaló beszédem rámulatás lesz egyfelől arra, milyennek látom én e nagy történelmi időkben a mi magyar ref. Sionunk helyzetét, másfelől program, amelynek alapján én az egyházmegyét Isten segedelmével és egyházmegyénk alkotó tagjainak nagybecsű támogatásával vezetni igyekezem.

M. t. Egyházmegyei Közgyűlés! Nem kell csak egy futó pillanást vetnünk a mi egyházunk bel- és küléletére, a mi magyar fajunk nehéz, nyomasztó helyzetére, a mi megmaradt iskolánk, kulturális intézményeink válságos állapotára, a hit- és valláserkölcsei életnek egy cseppet sem kedvező kor szellemére, a súlyos politikai és gazdasági válságokra, a közéletben, a politikában, az irodalomban és művészetben uralkodó

dekadentiára, a nagyfoku lethargiára, amely mint valami sötétszárnyu madár terjeszti szét hatalmas-lomha szárnyait a lelkek felett; egyháztársadalmi életünk elszíntelenedésére, kálvinista öntudatunk meghalványosodására, a megélhetési viszonyok nehézségeire, a kereseti források elvékonyodására: mindezen körülményeknek átgondolása után kezd megelevenedni, kibontakozni előttünk ennek a világnak a képe, amelyben élünk s kezd elénk meredezni az a sok nehéz és súlyos feladat, amely reánk várakozik.

Mert látni a romokat nagy számmal magunk körül: látni a köszikla talajt ekéink vasánál, fájdalmasan szemlélni vetéseinknek ritka barázdáit s a gyorsan növbujánt, mely elnyomja azt, könnyes szemekkel nézni, mint fogy a kenyér gyermekeinknek a kezéből, mint halkul az imádság hiveink ajakán, miként ritkul a nép templomaink padsorai között; látni a családi életnek és közbecsülésnek a süllyedését, látni rányomakodni a lelkekre korunk beteges, materiális felfogását, elszorult szívvel szemlélni régi, kipróbált tisztviselőink sorainak ritkulását, éh-bér mellett a létért való nehéz tusakodását; érezni a különféle eszmeáramlatoknak forgó, kavargó, siviló, romboló szelét. Fájdalmas szívvel szemlélni az igazság szavának elnémulását, a jogainknak lábbal tiprását, iskoláink kapuinak bezárását s a meglevőknek sokszor a lelkek sivár közömbössége miatti lassu és biztos sorvadozását. Látni a kiválások (szekták!) számának a növekedését, látni magunk körül a bűnnek ezer meg ezer légiőt, mindezeknek láttára szinte eképen kell kiállanunk a fájdalmas szívű prófétával: „Az én népem leányának romlása miatt megszorodtam, az álmélkodás körülfogott. Nincsen-é balzsamolaj Gileádban? nincsen-é ott orvos? Miért nem gyógyíttatott meg az én népem leánya.“ (Jer. VIII. 21, 22.)

Ámde m. t. Közgyűlés! nem elég nekünk csak a diagnózist megállapítani, nem sokat ér a romok felett s a vérző sebek mellett fájó rezignációval, borongós lélekkel szemlélődni, nekünk tennünk — cselekednünk kell! Mert van orvos, aki meggyógyít, csak követni kell, van orvosság, van balzsam-olaj, amely gyógyulást ad, csak élni kell igazán vele, csak teljes mértékben

használni kell azt. Az orvos: a Krisztus s az orvosság az ő evangéliuma, az Istennek az igéje. Ne feledjük soha, hogy „a mi vitézkedésünk fegyverei nem tesliek“, e világból valók, hanem „Isten ereje által erősek nagy erősségek lerontására.“ Leghatalmasabb fegyverünk az Istennek az igéje s ennek centruma, középpontja kétségtelenül a templom. Ámde ne feledjük elsősorban mi Istennek szolgái, amit egyik nagy igehirdetőnk mondott, hogy „a templom csak centruma és nem egyszersmind perifériája is a vallásos életnek.“

Tudós talmudisták írják, hogy a régi jeruzsálemi templomot úgy építették, hogy annak ablakai belülről kifelé rézsutolosan szélesbedtek, mintegy azt szimbolizálván, hogy az ige sugarainak ki kell velíteni a maga fényét, erejét, világosságát a perifériákra, ki a világba. Nagy baj volt eddig nálunk reformátusoknál, hogy a hit a maga megnyilatkozásában jóformán csak a templomra szorítkozott. Ki a templom szűk falai közül, ki az élet tömkelegébe, ki a nyüzsgő sokaság közé, ki az ifjuság és a felnőttek soraiba, ahol annyi sóvárgó lélek vár enyhületet, annyi bűn kiengesztelődést, annyi beteg lélek gyógyítást, annyi meggyőltört szív vigasztalást és annyi fejlődésnek induló gyermeki és ifjui lélek hívseges gondozást!

Be kell látnunk, meg kell éreznünk, szent elhatározással halogatást nem ismerve meg kell indítanunk egyházi beléletünknek intenzív munkálását; meg kell nyitni „az élet és lélek Istentől buzgó forrásait“, meg kell mozgatni apostoli buzgalommal, krisztusi szeretettel, egyházunk és fajunk iránt érzett szent szerelemmel a „nagy Bethesdának álló vizeit!“

Szent és erős meggyőződése, hogy csak minél teljesebb lelki fegyverzettel, a hitélet, a vallás- és énektanítás minél intenzívebbé tételével, a betegek s hiveink rendszeres látogatásával, a gyermekek és ifjak lelki fejlődése iránt való érdeklődés felkeltésével, a vasárnapi iskolák és ifjusági egyesületeknek, a vallásos estélyeknek és bibliaköröknek az egész vonalon való megszervezésével, ref. sajtónk nagyobb, szélesebbkörű mozgalmával, a világi elemeknek, az egyéneknek és családoknak az egyházi életbe való nagyobbfoku be-

kapcsolásával lehet csak a mai közömbös, hitében meggyöngült, a nehéz, nyomasztó idők súlya alatt szinte deprimált s egyensúlyát veszített lelkekben a buzgóságnak s egyházunk iránt érzett szeretetnek itt-ott erősen hamvadozó s szinte már-már kialudt félben levő tüzét életre kelteni, lángra gyújtani!

Ám de mi lelkipásztorok mélyen érezzük, hogy ha még ama mennyei oltárról való égő-eleven szén illeti is meg a mi lelkünket, mi magunk mindezen nagy munkának elvégzésére képtelenek vagyunk. A lelkésznek, mint egy embernek a munkája, bármilyen nagy is a lelkesedése és buzgalma, nem érhet el a gyülekezet minden tagjának a szívéig. És itt kell első sorban a mi tanítóinknak a mi segítségünkre lenni. Nagy súlyt fektetek, bármennyire is tudom méllányolni felekezeti tanítóinknak nehéz anyagi helyzetét és a tanítás körüli nehézségeit, a hittan és ének eredményesebb tanítására. Elvárom és kérem a tanítóságot, akiket én mindig munkatársamnak tekintettem, hogy megértve az idők szomorú jeleit, bennünket lelkipásztorokat a hitélet fejlesztő s ifjuság nevelő munkásságunkban határozottan támogassanak. Ne feledjük soha, hogy az iskolás, de még inkább az iskola-hagyott gyermekek lelki élete olyan, mint a gazdátlan ház: bomlik-romlik, mert nincs, aki védelmezze. Olyan, mint ama hajlék, melyik nincs egészen betetőzve. A bűnnek zápora bomlasztja, a gonoszság sok féle szele döntögeti. Fel kell ismernünk, be kell látnunk, hogy a mai családi életnek a tartalma kevésbé alkalmas arra, hogy amit az iskola megkezdett, azt be is végezze.

Itt vár felekezeti tanítóinkra velünk lelkészekkel együtt a nagy „hézagpótló“ munka. Felvenni az iskolát elhagyott gyermekek és serdülő ifjak lelki gondozását, bekapcsolódni teljes erővel a cura pastorális munkába, ezek a mi legfőbb feladataink, ezt kívánják eminens érdekeink!

A lethargikus érzéketlenség, az alacsony színvonalra süllyedt erkölcsi élet, a kiveszett tisztességérzett kiált hangosan felénk: siessetek megmentésére a mi gyermekeinknek!

A temérdek sebből vérzett népünk, a magyar ref.

Sionnak bomladozó, megrepedt falai vészfeljes hangon kiáltanak hozzánk: építsétek meg Jeruzsálem kőfalait! Építsétek meg eleven anyagból, a mi gyermekeink hallhatatlan lelkéből, „mely legyen, mint a szent Sion, oltára Isten szerelmének“ s megújhodása a mi magyar református népünknek!

Ám de sokkal nehezebb a feladat, sokkal szélesebb a terület, sokkal nagyobb a bűn légióinak a száma, hogy mindezen kitüzött munkát mi lelkészek és tanítók teljes sikerrel elvégezhetnénk.

És itt kapcsolódik bele a mi munkakörünkbe a harmadik tényező, akikre bizvást számítunk s akiktől méltán elvárhatjuk, hogy mint eddig is, ezután még fokozottabb mértékben segítenek és támogatnak bennünket egyházvédő és építő munkásságunkban: a mi világi embereink. Halványozott mértékben éreznünk kell, hogy mi lelkészek, mint választott lelki vezérek csakis a világiakkal karöltve, egyetértő, békés és harmónikus munkálkodással, egyesített erővel és egyértelemmel tudjuk csak teljesíteni és betölteni azt a nagy és nehéz missziót, amit e válságos idők egyházunk elé írnak és tőle megkívánnak.

A mi magyar ref. egyházunk az „egyetemes papság“ elvének fundamentumára támaszkodva, nem ismer lényegbeli különbséget az egyháziak és világiak, a papok és laikusok között. „Isten akaratának eszközei, Isten bölcsességének sáfárai, Isten igazságának élő kövei, Isten jóságának közvetítői vagyunk mi mindnyájan“.

Amint a nagy apostol is mondja: „Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nép vagytok és oly nép, melyet Isten sajátjának tart, hogy annak hatalmas dolgait hirdessétek, aki titeket a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott“. (I. Péter 2., 9.)

Ne feledjük, hogy korunk az egyesüléseknek a kora, a százada.

Egyesüljete az egyház szolgálatában! ez legyen ma a mi jelszavunk!

Egyesíteni, tömöríteni kell a mi erőinket, egységes lelki frontot teremteni a temérdek bűnnel-bajjal való sikeres harcolásra!

Rendezni minél gyakrabban lelkészi, presbyteri és

ifjusági konferenciákat, eszméket váltani, eszméket cserélni, tanácstermeinkben anyagi ügyeink intézése mellett lelki, szellemi, vallás-erkölcsi dolgaink felett többet meditálni; minden ellentétes és eddig szétválasztó érzelme-
ket kiküszöbölni, a pártoskodásnak romboló démoni szellemét, ezt az ősi magyar átkot magunktól messze üzni; mert csak egy ilyen egységes, békés, harmónikus munkálkodással tudjuk a romokat ellakarítani, az újra építés munkáját megkezdeni és folytatni s közelebbről e mi egyházmegyénk bel- és küléletét s régi jó hírnevét és tekintélyét mostani színvonaláról a régi piadesztáljára ismét felemelni!

Mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés!

Imé, ezekben igyekeztem hű képét adni ennek a világnak, amelyben élünk s ezekben próbáltam fellüktetni ebben a világban a mi küzdő egyházunknak, ennek a valóban „eclésia militans“-nak a helyzetét s azokat a nagy feladatokat, amelynek elvégzésében nekem, mint esperesnek tudom, elsőnek kellennem. Érzem, tudom, hogy kicsiny és erőtelen vagyok a nagy célhoz, amely előttem áll, de bízom a mindenható nagy Istenben, hogy kipótolja az én erőtlenségemet, hiszem és remélem, hogy fogyatkozásaimat elnézi a megértő szeretet.

Most, amidőn a részemre előlegezett, meglisztelő, reám felelősségterhes és súlyos feladatokat róvó bizalmat megköszönöm, kérve-kérem egyházmegyénk minden egyes tagját, de kérem elsősorban a mi lelki vezérünket, a mi tudásban nagy, bölcsességben mély, látásban éles, szeretőben gazdag, kötelességteljesítésben példaadó, szerelve tisztelt s nagyrabecsült Főliszteletű Püspök Urunkat, hogy engemet s velem együtt egyházmegyém minden vezető s alkotó tagját nemes és magasztos célu munkáinkban alyai jóindulatával hathatósan támogatni méltóztassék!

Kérem egyházmegyénk összes vezető férfiai, az egyházi és világi tanácsbírói és jegyzői kart, az ügyész urat, a lelkipásztori és tanító kart, kérem egyházközségeink tisztelt presbiteriumait s gondnokait és minden vezető embereit, hogy minden személyi ellentétet kikü-

szöbölve, egyedül egyházunk és fajunk nagy érdekeit tartva szem előtt, engemet legjobb tudásukkal és igyekezetükkel ezen nehéz hivalásomban támogatni sziveskedjenek! Engemet két érzés vezet: az igazság és a szeretet érzése, én mindenkitől kettőt várok: hűséges munkát és pontos köteleességteljesítést. Az Istennek kegyelme és gazdag áldása legyen minden mi munkáinkon!

A bihari református egyházmegye 1927 november hó 8-án Oradea—Nagyváradon a tanítónőképző-intézet disztermében tartott őszi rendes közgyűlésének

TÁRGYSOROZATA:

1. Megalakulás és a gyűlés megnyílása. (Imádkozik és megnyitó beszédet mond Vadai Béla esperes.) Előadó: Baka Béla.

2. Szavazalbontó-bizottság jelentése. Kádár Miklós egyházmegyei lelkészi jegyző esküvétele. Előadó: Baka Béla.

3. Szabó Károly megválasztott egyházmegyei világi tanácsbíró lemondó levele. Előadó: Baka Béla.

4. Dr Ujfalusi Sándor kerületi képviselőségéről szóló lemondó levele. Előadó: Baka Béla.

5. Egyházmegyei lelkészi számvevő választása. Előadó: Baka Béla.

6. Felső egyházhatósági határozatok. Előadó: Baka Béla.

7. Esperes jelentése az egyházmegye 1926. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról. Előadó: Baka Béla.

8. Esperes időszaki jelentése. Előadó: Baka Béla.

9. Egyetemes lelkészértekezlet javaslatai: a) Az E. Törv. II. t. c. revíziója; b) A szórványok lelki gondozása és segítése; c) A konfirmációi káté; d) A második ügyészi állás megszervezése tárgyában. Előadó: Kádár Miklós.

10. Fodor József fugyivásárhelyi lelkésszé választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.

11. Babicsák József pósalakai lelkésszé való választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.

12. Misiczai Ilona hegyközujlaki tanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.

13. Neumann Ede pósalakai tanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.

14. Tatár Zoltán alapító-levele. Előadó: Vargha László.

15. Szücs László hegyközcsatári lelkész beadványa községi taxák fizetése tárgyában. Előadó: dr Soos István.

16. Örvéendi II-ik tanítói állás megszüntetésének ügye. Előadó: dr Soos István.

17. Bihari 4-ik tanítói állás szüneteltetésének ügye. Előadó: dr Soos István.

18. Szalárdi templomjavítás ügye. Előadó: dr Soos István.

19. Köröskisjenő építkezési ügye. Előadó: dr Soos István.

20. Pusztajlaki ingatlaneladás és II-ik tanítói állás megszüntetésének ügye. Előadó: dr Soos István.

21. Egyházi törvény revíziója. Előadó: Nagy Vilmos.

22. Számvevőszék jelentése. Előadó: Fodor József.

23. Esperes kérelme. Előadó: Baka Béla.

24. Dr Czegléd Miklós egyházmegyei ügyész kérelme. Előadó: Fodor József.

25. Nagyvárad presbytérium létszáma felemelésének ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor.

26. Hodor István váradlessi lelkész kártalanításának ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor.

Birósági gyűlés.

Időszaki tanács megalakítása.

a) Közigazgatási ügyek:

1. Paptamási-i belhivatalnokok fizetési felebbezési ügye. Előadó: dr Sarkady Sándor.

2. Váry Rózsa volt bihari tanítónő fizetési felebbezési ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor.

3. Czina Sándor hegyközpályi-i tanító felebbezése adóügyben. Előadó: Könyves János.

4. Tarnóczi Lajos bihari lelkész fizetési felebbezési ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor.

b) Fegyelmi bírósági ügy:

1. Szőke Lajos bihari presbyter fegyelmi ügye. Előadó: Baka Béla.

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1927. évi november hó 8-án Oradea—

Nagyváradon tartott rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak: Vadai Béla esperes és Telegdi József egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

Major Gyula, Könyves János, Nagy Vilmos, Szűcs László, Balajthy Jenő, dr Bodnár Gábor lelkészi;

dr Ujfalussy Sándor, Udvarhelyi Béla, Török Győző, dr Sarkady Sándor világi tanácsbírák;

Baka Béla, Kádár Miklós lelkészi, dr Soos István, Vargha László világi jegyzők;

Fodor József egyházmegyei közig. pénztárnok;

Nagy Mihály, Zöld István, Zsigó Károly tanító-képviselők;

Dr Czeglédy Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben:

Biharról: Tarnóczi Lajos l., Mákócsi Gyula g.

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szalaknai József g.

Biharszentjánosról: Könyves János l., Szilágyi Imre g.

Borsról: Bagoly Bertalan l., Szőke Lajos g.

Élesdről: Vadai Béla l., Létai József g.

Fugyból: Dankó József l., Szatmári Sándor g.

Fugyivásárhelyről: Fodor József l., -----

Hegyközcseréskéről: Szűcs László l., Szilágyi István g.

Hegyközkovácsiból: Bódogh János l., K. Szabó Ferenc g.

Hegyközpályiból: Kovács Antal l., Munkácsi Sámuel g.

Hegyközsáldobágyról: -----, Bancsa József g.

Hegyközüjáról: Szentimrey Dániel l., id. Bodó László pr.

Jákóhodosról: dr Bodnár Gábor l., H. Nagy Lajos g.

Kisszántóról: -----, Szappanos Zsigmond g.

Köröskisjenőről: Székely Ernő l., Kiss Mihály g.

Mezőtelegről: Baka Béla l., Szilágyi István g.

Mezőtelkiből: Nyeste István l., Berecz József g.
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor besz. l., Domján Ferenc g.
 Nagyszántóról: Tunyogi János l., Gáti István g.
 Nagyváradról: Sulyok István, Csernák Béla, Kiss Károly l.-ek, Boros Péter, Blaha István vil. képviselők.
 Nyüvedről: ----- Farkas Lajos g.
 Örvéendről: Biró Ferenc l., Pless Sándor g., Kovács Ferenc pr.
 Paptamásiból: Major Gyula l., Csáki Károly pr.
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Bereczki Lajos g.
 Pósalakáról: Babicsák József l., -----
 Pusztajlakról: Kádár Miklós l., Nagy Lajos pr.
 Révről: Kulcsár Andor l., Juhász János pr.
 Sitérről: Barcsa Mihály l., R. Varga Lajos g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Kovács Sándor g.
 Váradlessről: Hodor István l., Kommendát Sándor g.

69. szám. Vadai Béla esperes buzgó imádsága s nagy halást kellő megnyitó beszéde után Telegdi József e. m. gondnok rámutat arra, hogy amennyiben az esperessel való harmónikus együttműködést a közös és nagy célok érdekében biztosítottak látja: enged az egyházmegyei közgyűlés megnyilvánuló óhajának s a gondnoki tisztet továbbra is megtartja.

Közgyűlésünk dr. Sarkady Sándor javaslatára elhatározta a megnyitó beszéd jegyzőkönyvi megörökítését.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Rövid pár hónapja annak, hogy esperesi székfoglaló beszédemet megtartottam s esperesi működésemet az igazság, a béke és szeretet jegyében megkezdtem. Ám ha ezen rövid idő alatt nem is történtek körülöttünk nagy események, mindazonáltal egy pillanatra való megállás arra késztet bennünket, hogy a lezajlott események közül a fontosabb momentumokat kiragadva s magunknak a komoly tanúságokat levonva, direktívákat szabjunk magunk elé s továbbra is keressük és megtaláljuk ama helyes irányt, amely felé haladva a siker reményében nemes küzdelmeinket folytathatjuk.

Ha kissé messzebbre vetjük a mi tekintetünket, ha a köznapi élet légköréből magasabbra emelkedve nagyobb körzetben figyeljük a mi református Sionunk életének a horizontját, ha figyelemmel kísértük és kísérvük azokat a nagy lelki megmozdulásokat és erő-koncentrációkat, melyek a közel múltban itt-ott megnyilvánultak, bármilyen nehéz, nyomasztó legyen is a mi helyzetünk, reménysugár csillan fel ködbevesző tekintetünk előtt s kezdjük érezni, hogy ügyünk nem elveszett ügy, magasztoscélú törekvéseink nem hiábavalók, mert a történelem gránit-sziklájába vésett s nagy idők nagy viharait átélő református Sionunk a próbák között is megmutatta azt, hogy az emberiség életében ama jobb jövődőért küzdőknek, amaz „új ég és új föld” megvalósításáért harcolóknak a soraiban az első helyen áll.

Az a közelmúltban megtartott Presbyteri Világszövetség konferenciája, mely a szélrózsa minden irányából összehozta a protestáns világ vezető nagy szellemeit, fényes dokumentuma volt annak, hogy a hitbeli kapcsolódásra, a szellemi együttműködésre való készség mindinkább fokozódik s fényes elégtételként hangzott felénk idegen nyelvű protestáns szellemi vezérek ajkáról az a megállapítás, hogy a mi magyar református egyházunk igazi történelmi egyház volt a múltban s annak bizonyult a mostoha jelenben is.

Bizonyágtétel volt az mellettünk, hogy mi a nehéz idők közepette is megtudtunk állani a zugó vihar között s kicsinyhitűség vagy reménytelenség nem törte le lelkünknek nagy célok megvalósítása felé repülő szárnyait.

Szinte kezdjük megérezni azt, hogy rajtunk is beigazolódik a nagy apostol Pálnak ama mondása: „mindenütt nyomorgattatunk, de meg nem szorítottunk, kétségesskedünk, de mindenestől nem esünk kétségbe. Háborúságot szenvedünk, de abban el nem hagyatunk; megaláztatunk, de el nem veszünk.” (II. Kor. 4, 8—9.)

Most kezdjük csak igazán megérezni és megérteni, hogy mit jelentett az ígének, az evangéliumnak eme biztatása a múltban s mit jelentenek azok a mi számunkra ezen küzdelmes jelenünkben?

Arra a felemelő és erősítő hitre, amely az első keresztyéneknek és a mi protestáns őseinknek erőt tudott adni a nehéz küzdelmek között, nekünk 20. században élő protestánsoknak is nagy szükségünk van, Mert ha csak

szűkebb körzetben nézzük is a mi egyházi, hogy úgy mondjam kisebbségi életünket, ha tekintjük azt a temérdek akadályt, amelyek magasztos céljaink s nemes törekvéseink útjában mind több és több nehézséget gördítenek elénk, ha közelebbről a mi kulturális intézményeinknek, speciel a mi felekezeti iskoláinknak a szomorú helyzetét vesszük vizsgálat alá, lehetetlen meg nem állapítanunk a lassu, de biztos sorvadás és sorvasztás kétségbevonhatatlan jeleit.

A beigért, de elmaradt iskolai államsegély, az iskoláink nyilvánossági jogainak egymásutáni megvonása és kapuinak bezárása, a meglevőknek népünk történelmi felelősség érzetének hiánya és nagyfoku közömbössége miatti nehézkes fenntartása, mind-mind elegendők arra, hogy ezen a téren felemelkedjünk a jövődőtől való aggodalmaskodásunk csúcspontjára.

Bizony, szomoruan kell megállapítanunk azt, hogy a mi kisebbségi életünk és helyzetünk beborult égboltozatán semmeről sem dereng egy jobb jövődőnek halovány sugara.

Kerületi ügyünk körül még mindig ott ólálkodik a gyanakvásnak és megbontásnak a szelleme.

A készülő vallásügyi törvény úgy látszik, hogy még jobban megakarja nyirbálni egyházi autonómiáinknak eddig is megcsonkított szárnyait.

Ámde ezen szomorú jelenségek mellett ne feledjük azt, amit egyik nagy egyházi vezérünk mondott, hogy „minden, e világ szerinti minoritás előtt, mikor bezárulnak az érvényesülés ajtajai, felnyílik örök kegyelemből a titkos csodaajtó, mely utat nyit előtte a lelki nagyság, a szellemi hatalom, a jellem dicsősége felé.”

Ne feledjünk, hogy a mi Léthe forrásunk, amelyben megfürödve, új erőre kaphatunk és felfrissülhetünk, belülről kifelé buzog. Az a törvényrevízió is, melyet a közel jövőben összeülő zsinatunk alkot, csak keret, melyet nekünk kell betöltenünk belső tartalommal. Mit ér egy képnél, ha ráhája szép, talán aranytól csillogó, ha maga a kép nem hordja magán a művészi kéznek a vonásait?

Mi jobb jövődőt belső, lelki életünk megújításától, egy új, belső reformációtól, a személyes hiten és erős felekezeti öntudaton nyugvó vallásosságtól várhatunk, amely nem inog meg a kísértések között, nem törik meg a keresztek súlya alatt és nem fut meg gyáván a próba elől.

Nekünk, ma élő nemzedéknek is szól a nagy Széchenyi-nek ama mondása: „Lenyesik szárnyaimat, lábaimon járok, levágják lábaimat, kezemen fpgok járni, kiszaggatják kezeimet, hason fogok csuszni, hogy használhassak.”

És mi hangsúlyozzuk, hogy használni akarunk. Használni akarunk nemcsak magunknak, hanem magunkon keresztül minden népnek, az egész emberiségnek.

A mi protestáns egyházunk hajójának ormán lebegő zászlón két nagy írás ragyog: Isten- és emberszeretet. Ezt tette Krisztus is a két legfőbb, legnagyobb parancsolattá.

Mi azt akarjuk, hogy az evangélium kovásza átjárja az egész térsztát. Egyik főtörekvésünk az, hogy e mai, büdös, materiális és immorális világot kiszabadítsuk a sötét utvesztőből s az evangélium világossága mellett a különféle eszmék szele által hányt-vetett kor előtt megmutassuk a szellemi erőnek amaz eredőjét, amelyen haladva s mostani zürzavaros állapotából kiszabadulva, biztos léptekkel haladhat előre egy jobb, egy derültebb, egy békességesebb, egy tisztább élet felé.

Bizunk benne, hogy azon kevesek, akik kitartottak és hűek maradtak, előbb-utóbb diadaira viszik a mi ügyeinket. Bizunk benne, hogy a mi Istenünk ezen munkánkban nem hagy magunkra s megacélozza erejünket, megszilárdítja hitünket és sikerrel koronázza nemes törekvéseinket.

Csak pár napja annak, hogy átrezdült bérce és rónán keresztül s felzendült millió meg millió protestáns ajakról az ének: „Erős várunk nekünk az Isten!”

Vessük mi továbbra is Őbenne a mi hitünknek és bizodal munknak a horgonyát. Fel munkára! Sursum corda, fel a szivekkel! Előre tovább a seregek Urának, Istenének nevében!

Még egy köteleességet kell teljesítenem, amidőn tisztelettel jelentem a közgyűlésnek, hogy Balajthy Jenő és dr Ujfalusi Sándor tanácsbíró urakkal megbízatásunknak eleget tettünk akkor, amidőn Telegdi József gondnok ur lakásán megjelenván, élő szóval tolmácsoltuk rendkívüli közgyűlésünknek ama határozatát, hogy gondnoki tisztéről való lemondását gyűlésünk nem fogadta el s örömmel jelentem közgyűlésünknek, hogy gondnok ur lemondását visszavonta s ígéretet tett arra nézve, hogy továbbra is velünk akar dolgozni s nem hagyja el a küzdő teret akkor, amidőn az

erők koncentrálására s vállvetett kemény, kitartó munkára és munkásokra van szükség.

Kivánom és kérem a mindenható nagy Istent, hogy gondnok ur további működésére adjon neki erőt, kegyelmet és segédelmet.

Ezeknek előrebocsátása után mostani tanácskozásunkra Istennek megsegítő kegyelmét és gazdag áldását kérve, a megjelenteket szeretettel köszöntve, ezen őszi közgyűlésünket ezennel megnyitom.

70. szám. Az egyházközségek képviselői megbízó leveleiket bemutatják.

A megbízó levelek átvizsgálása után megállapítja közgyűlés a lörvényszerű megalakulást.

71. szám. Távolmaradásukat kimentették: Bokros Benedek és Paulik Béla lelkészek, Szüts Aladár vil. tanácsbíró, Kágyi Lajos nagyváradai presbiter és Fugyivásárhely világi képviselője.

Közgyűlés a nevezettek távolmaradását igazolja.

72. szám. Távolmaradását nem mentette ki: Pósalaka világi képviselője.

Közgyűlés az esperest megbízza, hogy az igazolatlanul távolmaradottal szemben a vonatkozó szabályrendeletet alkalmazza.

73. szám. A szavazatbontó-bizottság f. évi október hó 3-án felvett jegyzőkönyvében jelenti, hogy az egyházmegyei lelkészi jegyzői tisztségre, a szavazatot nem adott nagyváradai egyház kivételével, 29 egyháztól 30 érvényes szavazat érkezett, mely a következőképen oszlott meg: Kádár Miklós pusztajlaki lelkészre esett 21, Danka József fugyi-i lelkészre 9 szavazat. — Ez alapon a bizottság Kádár Miklós pusztajlaki lelkészt, szabályszerűen megválasztott egyházmegyei jegyzőnek nyilvánította.

Közgyűlésünk a választás eredményét tudomásul veszi s a megválasztottat felhívja az eskü letételére. — A szavazatot nem adott nagyváradai egyház igazolasától közgyűlés a jelen esetben eltekint.

74. szám. Kádár Miklós megválasztott egyházmegyei jegyző a közgyűlés színe előtt megjelenvén

a hivatali esküt leteszi. Esperes üdvözlő szavaira kijelenti, hogy hivatali tisztét hűségesen igyekszik betölteni.

75. szám. Szabó Károly folyó évi augusztus hó 31-én kelt levelében, nagy szótöbbséggel történt tanácsbirói megválasztásáért hálás köszönetet mond. Mivel azonban megrongált egészségi állapotára tekintettel megbízatásának eleget lenni nem tud: a tanácsbirói tisztséget nem fogadja el.

Közgyűlésünk Szabó Károly lemondását sajnálattal veszi tudomásul. A megüresedett világi tanácsbirói tisztségre a választást elrendelvén, a szavazatok beadásának határidejét december 31-ben megállapítja.

76. szám. Dr Ujfalussy Sándor, nagymérvű elfoglaltságára tekintettel, egyházkerületi képviselői tisztéről lemond.

Közgyűlésünk a lemondást sajnálattal tudomásul veszi s egyházmegyénk részéről kerületi világi képviselőnek egyhangúlag megválasztja Udvarhelyi Béla világi tanácsbirót.

77. szám. A Vadai Béla lemondásával megüresedett lelkészi számvevői tisztségre

közgyűlésünk megválasztja Danka József fugyi-i lelkészt.

78. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 69—1927. sz. határozatában elkötelezi egyházmegyénket, hogy a szórványokról pontos kimutatását az őszi közgyűlésre feltétlen terjessze be s az elsősorban segélyezendő egyházakra nézve adjon javaslatot.

Egyházmegyei közgyűlésünk elrendeli, hogy a presbitériumok az egyházközségeikhez tartozó szórványokról haladéktalanul pontos kimutatást terjesszenek be az esperesi hivatalba; a maga részéről missziói segélyre elsősorban a révi és váradlessi egyházközségeket ajánlja.

79. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 24—1927. sz. határozatában felhívja az egyházmegyéket, hogy a kerületi járulékoknak behajtását minden év október hó végéig foganatosítsák. — Felhatalmazza a püspököt és az espereseket, hogy azoknak az egyházközségeknek járulékait, amelyek december 1-ig sem fizelnék be összes kerületi és egyházmegyei járulékait: a lelkészi kongruából levonhassák. A rendelkezés alól mentesíti azokat a lelkészeket, akik esperesi bizonyítvánnyal igazolják, hogy a hátralékok behajtása körül minden tőlük telhetőt megtettek s a mulasztás nem őket terheli. Felhatalmazza a kerület a püspököt és az espereseket arra is, hogy az egyházi közigazgatás terén mulasztásokat elkövető lelkészre kirótt rendbirságot az államsegélyből levonhassák.

Közgyűlésünk a kerületi rendelkezéseket tudomásul veszi.

80. szám. Olvastatott esperes jelentése az egyházmegye 1926. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról.

Nagytiszteletű és Nagyságos egyházmegyei közgyűlés!

Az 1927-ik évben a törvényszerű egyházlátogatást Major Gyula helyettes-esperes, Könyves János, Szücs László, dr Bodnár Gábor, Balajthy Jenő lelkészi tanácsbírák, Vadai Béla lelkészi jegyző, Tunyogi János és Bagoly Bertalan lelkész urak végezték egyházközségeinkben.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvek, a beérkezett jelentések és személyes tapasztalataim után egyházmegyénk bel és külállapotáról szóló jelentésemet az alábbiakban van van szerencsém tisztelettel beterjeszteni.

I. Egyházközségek belélete.

Ha a rövid jelentések és a házagosnak nevezhető egyházlátogatási jegyzőkönyvek alapján kellene megrajzolnom egyházmegyénk 1926. évi bel és külállapotának a teljes és hű képét, úgy járnék, mint az a festő, aki a színek minden árnyalatát feltüntető képet akar megfesteni, de hiányzik hozzá a festék materiája, anyag készlete.

Mindazonáltal ezek a jelentések, az összegyűjtött adatok és saját tapasztalataim és megfigyeléseim is alkalmasak némileg arra, hogyha bár minden egyes részletében feltüntető lelki képét nem is tudom adni egyházközségeink bel és küléletének, az észlelt hiányokra való ráutalás, a talált házagosoknak a pótlására való buzditás, a mérleg serpenyőjének itt-ott javunkra való billenése mind mind alkalmas arra, hogy egy-egy fénylő sugarat vessen a jövőben való munkálkodásunk utaira s felmutassa előttünk az irányt, direktivákat szabjon elibünk, amelyet hűségesen követve és megvalósítása felé nemes igyekezettel törekedve e nehéz, nyomasztó helyzetünkben is elérhessük azt, hogy egyházi életünk képe vonzóbb, megnyugtatóbb, — a béke és harmónia jegyében folytatott munkánk eredményesebb legyen.

Vasárnap és ünnepnapokon a délelőtti istentiszteletet predikációval megtartják minden gyülekezetünkben, kivéve Nagykakucsot, ahol csak délután tartanak istentiszteletet lelkész távolléte miatt. Ugyancsak ez okból nincs délután istentisztelet Réven, mivel a révi lelkész akkor meg Nagykakucson végzi a lelkészi szolgálatot.

Hogy az egyes gyülekezetekben a vasárnap délutáni istentiszteletet predikációval, biblia vagy kátémagyarázattal vagy csak egyszerű imádsággal tartják-e meg, azt az egyházlátogatási jegyzőkönyvekből megállapítani nem lehet. Nincsen szándékomban lelkésztársaim szabadságát érinteni, de az utóbbi időben különösképen megszüntelenedett és elerőtelenedett kálvinista öntudatnak erősítése végett kíváncsú lenne, hogy ott, ahol a káté magyarázat tartása elma-

radt, ismét bevezetessék, mert erős meggyőződése az, hogy a kátémagyarázat a maga hitfejtő és elemző mivoltánál fogva sokkal inkább alkalmas arra, hogy a mai szektáskodó és lélekavadászó korban hiveinket egyházunkhoz erősebben odakapcsolja s a különféle tévelygésektől és elpártolásoktól visszatartsa és megóvja.

Itt is áll ama krisztusi mondás, hogy „*a mennyek országára megtanított ember olyanná válik, mint a jó gazda, aki őt és ujat hoz elő az ő éléstárából*“ (Máté, XIII. 52.) A becses ó-nak és az értékes uj-nak, e két hatalmas erőnek az eredője az a helyes aranyközéput, az a régi kipróbált ösvény, amelyen jártak a mi atyáink s amelyen járva nem tántorodtak meg s hitőkben a legnehezebb viszonyok és körülmények között sem gyengültek meg. Erre való tekintettel a kátémagyarázatot felváltva bibliamagyarázattal, újból általánossá kell tennünk a mi vasárnap délutáni istenitiszteleinkben. Ott pedig, ahol ez csak egyszerű imádságra szorítkozott a hitek csekély száma miatt, kívánatos, hogy a jövőben legalább biblia olvasással egészítettessék ki.

Hétköznapi bibliamagyarázatot tartanak egész éven át mindennap: Nagyváradon az olaszi-i templomban az esteli istenitisztelek keretében, hetenként kétszer Nagyváradon az Ujvároson, Velencén és Szalárdon, hetenként egyszer a nyári hónapok kivételével Fugyiban, adventtől husvétig Biharpüspökiben, az adventi és téli időszakban hetenként egyszer vagy kétszer: Bihar, Biharszentjános, Hegyközcserés, Hegyközkovácsi, Hegyközpályi, Hegyközüjlak, Kisszántó, Mezőtelegd, Örvénd, Paptamási, Pelbárthida, Siter és Jákóhodos egyházközsegekben.

Bünbánati heteken: Élesden, Mezőtelegden és Réven, a többi gyülekezetekben egyáltalán nem.

Hétköznapi istenitiszteleket tartanak egész éven át: Biharpüspöki, Fugyivásárhely, Hegyközcserés, Kisszántó, Nagyvárad [olaszi-i és ujvárosi templomban], Rév és Fugyi egyházközsegeinkben, ez utóbbi helyen szerdán délután is egyszer-egyszer.

Csak bünbánati heteken: Biharon, Hegyközpályiban, Mezőtelegden, Örvénden, Paptamásiban, Pósalakán és Pusztajlakon.

Bünbánati heteken délelőtt és délután: Élesden és Mezőtelkiben.

Csak bizonyos napokon: Biharszentjános, Bors, Hegy-
közkovácsi, Hegyközsáldobágy, Hegyközüjlak, Köröskis-
jenő, Nagyszántó, Várad-Velence, Nyüved, Pelbárhida, Si-
ter, Szalárd, Váradless és Jákóhodos egyházközségeiben.

A hétköznapi istenítisztelet tartásánál kétségen kívül
megállapítható, hogy az 1925 évihez viszonyítva némi ha-
ladás észlelhető, de még mindig vannak gyülekezetek, me-
lyek e tekintetben kívánni valót hagynak fenn maguk után
s a hétnek csak egy napján vasárnap keresik fel a hivek
az Istennek házáat.

Gyermekistenítiszteletet tartanak kisebb-nagyobb idő-
közzel: Biharpüspöki, Élesd, Hegyközkovácsi, Köröskisjenő,
Nagyszántó, Nagyvárad, Nyüved, Paptamási, Örvénd, Pusztá-
ujlak, Siter, Szalárd, Váradless és Jákóhodos egyházközsé-
geinkben, a többiekben nem.

A jelentésekből azt látom, hogy némelyek összeté-
vesztik a gyermekistenítisztelet és a vasárnapi iskola fogal-
mát, holott ez teljesen két különböző dolog. Viszont jegyző-
könyvünkben nincsen kérdő pont felállítva arra nézve, hogy
mely egyházakban van már megszervezve s hol működik
vasárnapi iskola s így ezen a téren tiszta képet nem lát-
hatunk. Az azonban kétségtelenül bizonyos, hogy az annyira
hangoztatót, a külföldi ref. egyházakban ma már általáno-
san megszervezett és működő vasárnapi iskolák létesítése
és intenzív munkálkodása nélkül a jövőben nem számitha-
tunk arra, hogy a mai közömbös, megfásult és hitében el-
ernyedő, egyházától idegenkedő nemzedék helyett egy buz-
góbb, egyházát, hitét jobban szerető, a lelki élet terén
buzgóbb és áldozatkészebb generációt nevelhessünk. Két-
ségtelen, hogy a lelkész, egymagában nem képes e nehéz,
nagy türelmet, sok fáradságot és erős kitartást igénylő
lelki munkának az elvégzésére, de ott, ahol felekezeti isko-
lák vannak, a tanítók feltétlenül bevonandók e munkakörbe,
ahol pedig állami iskolák működnek, más, világi egyének
megnyerésével és ránevelésével kell a hiányokon segíteni.
Ezen a téren is üfött már a 12-ik óra s halogatásra időnk
nincs, ha azt akarjuk, hogy megüresedett templomaink is-
mét benépesedjenek öntudatos református hiveinkkel.

A jelentésekből bár kitűnik, hogy az iskolásgyermekek
kellő felügyelet mellett vesznek részt, különösen a vasár-
napi istenítiszteleteken, de általános jelenség, hogy ott, ahol

állami iskolák vannak, e felügyelet nem elég intenzív, holott erre az iskolai törvény az állami iskolai tanítókat felekezeti szerint elkötelezi. Szomorú jelentést tesz itt Bihar, ahol sem a felekezeti tanítók, sem az iskolás gyermek nem látogatják kellőképpen az istenitiszteletet.

A gyermekeknek a konfirmációra való előkészítése hogy kik által történik, arra a látogatási jegyzőkönyv nem felel. Kivánatos lenne, hogy ez a jövőben mindenütt a lelkész által végeztessék s továbbá a konfirmációi emlék-ünnepnek az ifjak szívébe való bemélyítéséül ne csak egy egyszerű emléklap, hanem egy kis biblia is osztassék ki s erről minden egyházközség költségvetésileg gondoskodjék.

Az urvacsorát évenként hatszor osztják ki minden gyülekezetben. Az összesített kimutatás szerint az urvacsorával élők száma volt:

Karácsonykor	1443 férfi,	1995 nő,	összesen	3438.
Bőjtkor	799	1205	2004.	
Husvétkor	1668	2501	4169.	
Pünköstkor	1517	2400	3917.	
Ujkenyérkor	902	1364	2266.	
Ujborkor	897	1470	2367.	

Az egész évi urvacsorázók száma összesen 7226 férfi és 10.935 nő, együtt 18.161 egyháztag. Ezen számhoz hozzávéve még a nyüvedi 451 urvacsorázók számát, ahol a férfiak és nők külön kimutatása hiányzik, az egész egyházmegye területén 18.592 egyháztag élt urvacsorával, amely 136-al több, mint az előző évi.

Az urvacsorával élők száma az egyházmegyénk lélekszámának [46.636] 40 %-a. Ha a lélekszám utáni százalékot tekintjük, igen alacsony számot találunk: Fugyivásárhelyen [1044 lélekből: 196], Réven [834 lélekből: 254], Szalárdon [1838 lélekből: 393], Hegyközcsonyán [1220 lélekből: 355].

Nagyobb buzgóságot mutatnak az urvacsorával való élésben: Biharszentjánoson [1295 lélekből: 936], Fugyiban [544-ből 576], Kisszántón [504-ből 459], Nagyszántón [564-ből 659], Nyüveden [602-ből 431], Pelbáthidán [337-ből 366], Pusztajlakon [550-ből 540] és Váradlessen, ahol 115 lélekből 152-en éltek egész éven át urvacsorával.

Az urvacsorával való élésnél általában kiemelendő, hogy a presbytereknek elsősorban kötelességök jópéldával előljárni a gyülekezeti tagok előtt, amire különben esküjök

szentsége is kötelezi. Elsősorban az előjáróknak, a vezetőknak szól ama krisztusi parancs: „Ti vagytok e világnak világosságai: Nem rejtethetik el a hegyen épített város. Ti vagytok e földnek a savai, hogy ha a só megizetlenül, mivel sózattatik meg? — nem jó azután semmire, hanem hogy kivetessék és megtapodtassék mindenektől.” [Máté V. 13, 14]

A szektáriusok lélszámát nem tünteti fel az egyházlátogatási jegyzőkönyv hiányos összeállítása miatt, pedig különösen e tekintetben nagyon szükséges lenne világosan látnunk, mert a kísértés itt nagy, az akna munka erősen folyik s a védekezésünknek itten erősebbnek kell lenni, mert félő, hogy a lassu, de állandó vérveszteség halálos betegséget okoz.

A jelentés szerint baptistává lett: Siteren 8, Paptamásiban 2, Biharszentjánoson 5, felekezetnélkülivé Örvénden 12 egyén.

Ezen a téren legerősebb ellenfegyverünk az erősebb belmisszió, a hiveinkkel való személyes foglalkozás és a református sajtó szélesebb területen való intenzivebb működése lehet. Minden eszközt meg kell ragadnunk és minden áldozatot meg kell hoznunk arra nézve, hogy a külföldi pénzzel és sajtótermékekkel erősen támogatott s mindinkább növekedésben levő szekták ellen a református sajtó termékeivel vegyük fel a harcot s a kálvinista öntudatot ennek a révén is ébren tartsuk és fejlesszük, mert ellenkező esetben az elragadozás veszélye a jövőben még inkább növekedni fog.

Ugyanez áll a más felekezetűek lélekvadászásáról is. Itt említem meg, hogy hozzánk áttért 9 fi, 8 nő, összesen 17 lélek, míg ellenben kitért 21 fi, 45 nő, összesen 66 lélek; tehát csak egy évben 49 egyháztag itt a veszteségünk. Különösen erős a kísértés a nagyobb városokban s ott, ahol vegyesen nagyobb tömegben laknak más felekezetbeliek is; itt kell különösen éberebb figyelemmel lenni és segítségére sietni a lelkészeknek a mi világi embereinknek, hogy a hitében megtántorodott s a kerítéseken már kifelé tekintető hivek idejében személyes ráhatással megálltassanak a tévelygéseknek és elpártolásoknak az útjában. Hivattassanak fel mindenütt az egyházi vezetők, hogy ha a legkisebb észrevételök van ilyen téren, azonnal tegyenek jelentést a lelkésznek, viszont ha más községben tör-

ténik a vegyes házasságkötés, a lelkészek egymást a vesztélyre idejében figyelmeztessék, amint ezt a többi felekezetek lelkészei is teszik.

Az állami anyakönyvek tanúsága szerint házasságot kötött 453 házaspár, melyből egyházi áldásban részesült 304 pár. Ezek közül vegyes házasságu volt 195, amelyek közül a születendő gyermekek vallására nézve megegyezést kötött javunkra 37, kárunkra 41 pár. Ezen számarány az 1925-ik évhez viszonyítva megnyugtatóbb és kétségtelenül haladást jelent, mert míg itt csak négygyel nagyobb a kárunkra kötött házasság száma a javunkra kötöttnél, addig az 1925-ik évben ez a szám 29-et mutat. Öröndetes haladás látható ezen a téren Nagyváradon, ami a buzgó lelkipásztorok és világi vezető egyének intenzív belmissziói munkálkodásának tudható be. Vajha e jelenség állandó jellegű lenne?

Egyházi szertartásainkat mellőzték 16 esetben. A keresztelést mellőzték Biharon 3, Hközkovácsiban 1 gyermeknél. Házasságkötésnél az egyházi áldást nem kérték Hközcsatáron 1, Élesden 1, Paptamásiban 2, Biharon 5 és Köröskisjenőben 2 esetben. Ezen a téren is öröndetes haladás mutatkozik az 1925-ik évhez viszonyítva, amidőn az egyházi szertartást mellőzők száma 40 volt.

Hálás elismeréssel kell megemlékeznem amaz áldozatkészségről, amely különféle adományozás címén 1 534,793 Lei és 74 banit juttatott önkéntesen egyházi célokra. Kiemelendőnek találom e téren Biharpüspöki 10,000, Bihar-szentjános 278,704, Bors 12,677, Élesd 64,496, Hegyközpályi 17,779, Mezőtelegd 194,527, Mezőtelki 133,484.79, Nagykakucs 35,740, Nagyvárad 302,221.45, Nyüved 18,000, Örvénd 156,163, Paptamási 20,693, Pósalaka 26,316, Pusztajlak 27,450 és Siter 150,000 Lei összegű adományait, ahol az egyház ügyei és különféle szükségletei iránt való buzgó és áldozatos szeretetnek adták tanujelét a hivek összesége és egyes buzgó egyháztagok.

A szegény és iskolás gyermekek segélyezése címén Biharpüspökiben 450, Élesden 1000, Mezőtelegden 3500, Mezőtelkiben 520, Nagyváradon 292,797.16, Paptamásiban 1175 és Váradlessen 50 Lei, összesen 299,492 Lei 16 banit gyűlt össze. Ennek jelentése kapcsán nem hunyhatok szemet afelett, hogy a legtöbb egyházközség a szegények se-

gélyezésének az ügyét figyelemre sem méltatja s ezt a politikai községe utalja, holott ez a legkeresztyénibb ügy s az első keresztyéneknél az első feladatok közé tartozott és kiváltképen gyakoroltatott. Itt mutathatjuk meg különösen mi egyházak a mostani nehéz viszonyok és még mindig kedvezőtlen szociális berendezkedések mellett is, hogy mi a mi egyháztagjainkat nemcsak akkor tudjuk megbecsülni és értékelni, ha adományával közelget felénk, hanem akkor is könyörülő részvétellel fogadjuk, hogyha koldus-tarisznyát hordoz a hátán és szegénységében hozzánk kiált és felénk fordul segítségért.

A krisztusi szeretetnek a legszebb megnyilvánulása a szegényügynek a felkarolása. Az adakozásra és alamizsnálkodásra annyi felhívást találunk már az ó-szövetségnek lapjain. János apostol pedig egész határozottan írja első levelében, hogy „akinek pedig vagyon e világi gazdagsága és látja az ő atyafiát valami nélkül szükölködni és bezárja az ő szívét az előtt, mi módon marad meg az Istennek szerelme abban? [I. Ján. 3, 17.] A nagy apostol Pálnak a levelei tele vannak adakozásra való felhívással. A zsidókhoz írt levelében a többek között ezt írja, hogy „a jótéteményről és marhátoknak egymással való közöltetéséről el ne felejtkezsetek, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten“ [Zsid. 13, 16] s továbbá a Galatákhöz írt levelében arra int, hogy „tegyünk jót mindenekkel, kiváltképen pedig a mi hitünknek cselédeivel.“ [Gal. 6, 10.]

Nem a hirtelen felbuzdulásra, a „qui cito dat bis dat“ elvére gondolok itt, hanem arra, hogy gyülekezeti szegényeinket állandóan éber figyelemmel kísérjük s a szegényügyi bizottságokat megszervezve, azokat nyilvántartsuk és anyagi tehetségeinkhez képest támogassuk.

A jelentések sorozatán nem hagyhatjuk figyelmen kívül a felekezeti sérelmek ügyét sem, az egyik eset Siteren volt, ahol a baptisták egy ref. gyermeket a lelkész engedélye nélkül és mellőzésével temettek el, a másik Hegyközcserén, ahol meg két ref. leánygyermek bérmentetett meg. Mindkét eset jogorvoslás végett az egyházmegyei közgyűlésen való letárgyalás után fel lett terjesztve annak idején az egyházkerületi elnökséghez.

Vallásos estélyeket, felolvasásokat tartottak 19 egyházközségben; 11 ben, ugymint Rév, Nagykakucs, Mező-

telki, Mezőtelegd, Hközujlak, Hközszáldobágy, Fugyivásár-hely, Köröskisjenő, Biharszentjános, Bors és Pelbárhida egyházakban nem. A számarány az 1925-ik évihez viszonyítva itt is előnyösen változott, mert míg az 1925-ik évben csak 10 egyházközségben folyt a hitélet erősítésére és népünk tanítására szolgáló ezen nagyfontosságú munka, addig az 1926-ik évről már 19 egyházközség tesz ezen munkálatról jelentést. Mentségül szolgálhat még itt egyes helyeken a politikai hatóság részéről éreztetett atrocitás, de remélhető, hogy ezen tisztán vallási és kulturális célt szolgáló összejöveteleink megtartásában a jövőben mind kevesebb és kevesebb akadályokkal fogunk találkozni, tudva azt, hogy a Főtiszteletű Püspök Ur ezen ügyben a minisztériumban több ízben interveniált.

Ref. Ifjúsági Egyesület csak hét egyházközségben van megszervezve és hétben működik, u. m. Örvénden, Nyüveden, B. püspökiben, Nagy- és Kísszántón, Paptamásiban és Nagyváradon, ezenkívül Biharpüspökiben és Nagyváradon van Ref. Olvasókör is; Ref. Nőegyesület és Bibliakör egyedül csak Nagyváradon működik, mégpedig dicséretreméltó eredménnyel.

Nem mehetünk el ezen kérdés mellett sem megjegyzés nélkül, mert a jelentésekből bátran megállapíthatjuk, hogy úgy az ifjúsági egyesületek, mint a bibliakörök megszervezésében, még inkább a működési terén mi bihari egyházmegye nagyon elmaradtunk, pedig szinte szálló-igévé vált már ama mondás, hogy „akié az ifjúság, azé a jövő.” Itten sincsen már halogatásra való idő, mert népünk fennmaradásának döntő kérdése ez s teljes erővel rajta kell lennünk, hogy különösen a serdülő korban levő ifjainkat kiragadjuk a mai kor temérdek bűnének szennyes, erősen hullámozó árja közül s öntudatos, a sors minden körülménye között hiven és rendületlenül megálló egyháztagokat neveljünk magunknak a jövőre nézve.

Nemes igyekezet, erős akarat kell s a jövő év e téren is fejlődést, haladást fog felmutatni! Szükségesnek tartanám, hogy általában a belmissziói munkálkodás egyházmegyei vagy egyházkerületi szervezeti szabályzatban körvonalaztassék, intő bizottságok alakíttassanak, amelyek az egyházkerület és egyházmegyéek területén, ahol még csak itt-ott kezd zsendülni a vetés, a munkálkodások egységesítéséről

és annak számbavételéről szabályrendelet által gondoskodjanak, mert szomorúan kezdjük tapasztalni, hogy az adminisztrálásra alkotott szerveink s leginkább csak az anyagi ügyekkel foglalkozó törvényes alakulataink, presbiteri gyűléseink, melyeknek tárgyalásai leginkább csak a lelkeszi és tanítói díjlevél és költségvetések s szármalmas sorsban levő iskoláink ügyei feletti áldatlan vitatkozásokban és harcokban merülnek ki, ma már egyáltalán nem elégségesek és alkalmasak arra, hogy népünk a lethargikus álomból felébresszessék, materiális betegségéből kigyógyíttassék s ref. Sionunk nagy és egyetemes érdekei és értékei megóvassanak s a lelki megújulás előmozdítassék!

Enekkar van szervezve több-kevesebb taggal: Nyüved, Örvénd, Élesd, Pusztajlak, Biharpüspöki, Siter, Hközpályi, Nagyszántó, Paptamási és Nagyvárad egyházközségekben. Ha e csekély létszámot tekintjük, kedvezőtlen megállapításra kell jutnunk, pedig különösen ott, ahol felekezeti tanítóink és kántoraink vannak, csak a kényelmesség és közömbösség rovására írhatjuk, hogy a szívet és lelket nemesítő s az egyháztagoknak egy nemes, a dalkultuszát szolgáló egyesületekbe való tömörítése hiányzik, pedig általánosságban tapasztalhatjuk, hogy a jó énekes ember egyszersmint jó és buzgó egyháztag szokott lenni s hogy a dalnak, az éneknek a szárnyain tisztább légkörbe emelkedett lélek mindig fogékonyabb a jóra, szépre és nemes cselekedeteknek a véghezvitelére.

Református nőegyesület 412 taggal és Olvasóegyesület 405 taggal egyedül csak Nagyváradon van. Helyi vallásos irányu hetilap is csak itt jelenik meg „Református Híradó” címen. Nagy hiányát érezzük egy jól szerkesztett ref. heti néplapnak, amely az egész kerületünk területén élő ref. hiveinknek a lapja lenne. Sajnos, úgy látszik, népünk nem akarja megérteni, hogy mit jelent a sajtó és annak terméke egy felekezet érdekében, pedig e tekintetben is tanulhatnánk különösen a szektáktól, amelyek a sajtó termékeknek egész raját küldik és osztják szét mintegy propagandaként hiveik között s sajnálatosan kell megállapítanunk azt, hogy míg a reformáció első évtizedeiben 28 ref. nyomda állott rendelkezésünkre, most amidőn a technikai könnyebbség hasonlíthatatlanul magasabb fokon áll s az olvasó készség is kétségtelenül nagyobb kellene hogy legyen,

az áldozatkészség hiánya és hitbeli közöny miatt egyetlen egy kifejezetten ref. nyomda sem áll rendelkezésünkre.

Népkönyvtár, leginkább a réginek a töredékéből van még: Nyüved, Pósalaka, Jákóhodos, Biharpüspöki és Nagyszántó egyházközségekben.

II. Egyházközségek külélete, vagyona.

A lelkeszi és tanítói javadalmi és az egyházközségi közszükségletek fedezésére szolgáló földek együtt 1743 kat. hold és 1397 □ öl területet tesznek ki, melyből 164 kat. hold és 1200 □-öl terület agrárföldként szerepel.

Az egyházak kezelésében levő tőkék és alapok összege együtt: 1,534.793,74 Lei.

Ezenkívül Fugyiban van 123 köből és 3 véka, Mezőtelkiben 625 kgr. magtárbuza. Az alapok és tőkék címén szereplő egyházközségek vagyona részint egyes pénztézeteknél, részint magánfeleknek kiadott kölcsönként szabályszerűen van gyümölcsöztetve.

Számadását minden egyházközség beterjesztette, melynek összesítő kimutatása szerint:

Bevétel volt: 5201,317 Lei 59 bani

Kiadás „ 4958,338 „ 29 „

Maradvány 242,979 Lei 30 bani

Szomorú képet nyújt s hiveink nagyfoku közömbösségére mutat a kintlevő követeléseknek nagy összege, amely 848,005 Lei és 34 banit tesz ki.

Különösen nagy a kintlevőségek összege: Biharon 150,000, Biharszentjánoson 24,628, Borson 9600, Hközcsatáron 20,477, Hközujlakon 40,000, Mezőtelegden 11,000, Nagyszántón 12,393, Nagyváradon 523,497, Nyüveden 12,085, Siteren 21,000, Váradlessen 4171,25 Lei, amely kintlevőségek a legtöbb helyen a be nem fizetett s lelkeszi és tanítói fizetéseket szolgáló egyházi adó-hátralékokból állottak elő. Népünk mintha már elfelejtené, vagy meg sem akarná érteni, hogy a munkás méltó a maga bérére s hogy a mindinkább nehezebb megélhetési viszonyok között nem díjlevelek csonkításával s fizetések megvonásával s különösen felekezeti tanítóinknak szinte megszegyenítő javadalmazásával, hanem ellenkezőleg a kor követelményeinek megfelelő díjazással kellene tisztviselőinek munkakedvét

fokozni s az annyiféle munkát parancsoló időben élő belhivatalnokainak a megélhetését könnyebbé, gondtalanabbá tenni.

Nagyobb mérvű építkezésekre és javításokra összesen 2.075,976 Lei 70 bani lett fordítva, melyek közül kiemelendők Bihar 52,218.70 Lei, Biharpüspöki, hol egy teljesen modernül elkészített és felszerelt új iskolaépület készült 395,838.20 Lei költséggel, Biharszentjánoson templomjavításra 368,441 Lei, Borson egy modern iskolaépület és tanítói lakásra 420,000 Lei, Fugyiban javításokra 19,073.50 Lei, ugyyszintén Fugyivásárhelyen 17,427 Lei, Élesden kutépítésre és villámhárítói felszerelésre 32,282 Lei, Hközkovácsiban javítások címén 10,894 Lei, Hközujlakon 15,382 Lei, Mezőtelegden új lelkészi lakás építésére 412,000 Lei, Mezőtelkiben templom és lelkészi lak renoválására 14,726 Lei, Nyüveden különféle javításokra 15,000 Lei, Pósalakán új templomkerítés, templom és toronyjavításra 47,247 Lei, Pusztajlakon javításokra 26,000 Lei. Siteren templomrenoválásra 135,000 Lei, Váradlessen javításokra 16,886 Lei és Jákóhodoson lelkészlak és melléképületek renoválására 41,360 Lei összeg lett fordítva.

Kétségtelen, hogy ezen nyomasztó, nehéz anyagi viszonyok között élő világban beszélő számok ezek, amelyek itt-ott a hivek áldozatkészségét s az egyházi vezetőségnek s különösen a lelkipásztoroknak, gondnokoknak és presbitériumoknak nagy körütekintéseit, buzgalmát és fáradságát dicsérik s közgyűlésünk elismerését érdemlik ki.

Az egyházi épületeknek megfelelő értékig való biztosítása, dacára a többszöri felhívásnak és utasításnak, még mindig nem történt meg: Bihar, Hközkovácsi, Hközpályi és Kisszántó egyházközségeiben, kérem a közgyűlést, hogy ezen egyházközségeknél a presbitériumait vagyoni felelősség terhe mellett biztosítási összegüknek megfelelő értékig való felemelésére kötelezze.

III. Statisztikai adatok.

Egyházközseink lélekszáma: 46,636.

Kíváncsinos lenne itt a jövőben az, hogy az anyaegyházakban és a szórványokban élő hiveinknek száma különkülön is fel legyen tüntetve, főleg a lelkigondozás szempontját véve figyelembe.

Az 1926-ik évben született fi: 517, nő 515, összesen 1032

Ezekből törvényes fi: 453, nő 427, összesen 880

törvénytelen fi: 64, nő 88, összesen 152

Ha a törvénytelen szülöttek számát tekintjük, ez az 1925-ik évihez viszonyítva 30 emelkedést mutat, amely kétségtelen jele a morális élet sülyedésének.

Az 1926-ik évben meghalt fi: 465, nő 451, összesen 916

Házasságot kötött tiszta pár: 220, vegyes 84, összesen 304 pár

Konfirmált fi: 362, nő 407, összesen 769

Áttért fi: 9, nő 8, összesen 17

Kitért fi: 21, nő 45, összesen 66

IV. Iskolai ügyek.

Iskoláink szellemi és anyagi állapotáról és az ott észlelt hiányokról a tanügyi bizottság terjeszt elő részletes jelentést, amely az ez évi április 28-án tartott egyházmegyei gyűlésünkön a körüi dékáni látogatás jelentése kapcsán megtörtént, rámutatván az egyes iskolákban észlelt tanítási s felszerelési hiányokra, mely hiányok megszüntetésére közgyűlésünk a részletes utasítást megadta.

Itt csak a következők megemlítésére szorítkozom:

Református felekezeti iskolát tart fent 19 egyházunk, a többiekben csak állami iskolák működnek.

Az egyházlátogatás alkalmával különböző okok miatt [román ünnep] nem voltak megvizsgálhatók: Fugyi, Fugyivásárhely, Mezőtelegd, Rév, Váradless állami iskoláiban a hit- és énektanítás eredményei, Hegyközpályiban pedig 53 növendék közül csak mintegy 10-en voltak jelen s így a tanítás eredményét megállapítani nem lehetett.

Az egyházlátogató bizottság minősítése szerint a felekezeti iskolákban az összes tantárgyaknál, az állami iskolákban a hittan- és énektanításnál az alábbi osztályozás mutatja s tünteti fel a tanítás eredményét: *Kitűnő*: Nagyvárad, Élesd; *Jeles*: Pusztajlak, Pósalaka; *Jó*: Nagykakucs, Mezőtelegd, Biharpüspöki, Szalárd, Biharszentjános, Nagyszántó, Bihar; *Kielégítő*: Nyüved, Siter, Hkcsatár, Hkujlak, Hkszáldobágy, Köröskisjenő, Kisszántó, Pelbárthida, Paptamási; *Megfelelő*: Mezőtelki, Örvénd és Jákóhodos.

Ezen minősítési kimutatás mutatja, hogy iskoláinkban

a tanítás eredménye sok kívánnivalót hagy fent maga után s régi felekezeti iskoláink színvonala nagyon alá süllyedt, ami részben a közismert állapotoknak és változott viszonyoknak a szomorú folyamánya.

A kimért tananyagot a legtöbb helyen elvégezték. Gyenge a tanítás Kísszántón és Nyüveden, amit a gyakori tanítóváltozás némileg magyaráz. Hegyközpályiban a jelentés szerint a növendékek márciustól kezdve nem járnak fel az iskolába s itt már az előző évben is 8–10 növendék volt jelen a vizsgálat alkalmával.

Szomorú a helyzet Köröskisjenőben, ahol az állami iskolába járó ref. növendékek úgy a templomban, mint az iskolában a hittan- és énektanításra való járásban az igazgató-tanító által akadályozva vannak, de remény van arra, hogy ezen anomália megszűnik, mert tudomásom szerint az egyházközség ilyen célra egy megfelelő helyiség építéséről már gondoskodott is.

Az egyházlátogatási jelentésben a tanítás eredményét tekintve, különösen ki van emelve a biharpüspöki-i Kelemen Etelka tanítónő vezetése alatt álló nagy leányiskola s Nagyváradnak valamennyi ref. felekezeti iskolája, amelyekben a tanítás mintaszerűen folyik. A jelentés a hitélet terén való fejlődés és haladás szempontját tekintve kiemeli Fugyit és Nagyváradot, különösen ez utóbbi egyházközséget, amelyben a kiváló és tevékeny lelkipásztorok, tanítói kar és lelkes világi munkatársak apostoli buzgalma folytán s utóbb a réti parochiális körben is megindult intenzív belmissziói munka által az egyházi élet szép lendületet vett s követésre méltó példát ad a többi egyházközségeknek is.

Íme, ezekben igyekeztem a beadott adatok, jelentések és saját megfigyeléseim alapján egyházmegyénk belső és külső életének a képét, habár töredezett vonásokban is, megrajzolni. Amidőn kérem a Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlést egy megfelelő egyházlátogatási jegyzőkönyv kinyomatására, jelentésem elfogadására s a szükséges intézkedések megtételére, kiváló tisztelettel vagyok

Elesd, 1927 október 21.

alázatos szolgálja:

Vudai Béla,

esperes.

Az esperesi jelentés alapján:

1. egyházmegyei közgyűlésünk felhívja a lelkészeket, hogy azokban a gyülekezetekben, ahol eddig nem volt szokásban, vagy a hivek csekély száma miatt vasárnap délutánonként nem tartatott káté vagy bibliamagyarázat: a hitélet kimélyítése végett a vasárnap délutáni imás istentisztelet legalább bibliaolvasással egészítsék ki.

2. Utasítja közgyűlésünk a lelkészeket, hogy a gyermekek nagyfontosságú intenzív vallásos nevelésére tekintettel, amelyen alapszik református anyaszentegyházunk jövő sorsa: gyülekezeteikben a vasárnapi iskolát haladéktalanul megszervezzék s annak működéséről az egyházlátogató küldöttségnek jelentést tegyenek.

3. A presbitériumok utasítatnak, hogy a gyermekek vasárnapi istentiszteleti látogatását kellő figyelemmel kísérik s az észlelt hiányokról az esperesi hivatalnak jelentsenek. A bihari tanítókat fegyelmi eljárás terhe alatt kötelezi az istentiszteletek szorgalmas látogatására és az iskola gyermekeknek templomba vezetésére.

4. Elrendeli közgyűlésünk a konfirmándus növendékeknek lelkész általi oktatását s a konfirmáció alkalmával nemcsak emléklappal, hanem bibliával való ellátásukat is, melyről a presbitériumok lehetőleg költségvetésileg gondoskodjanak.

5. Felhivatnak a presbitériumok, hogy az urvacsorával való éléssel a gyülekezeti tagok előtt jó példával előljárni buzgókodjanak.

6. A szektáriusok és más felekezetiük intenzív lélekhalászására tekintettel, amely lélekhalászás a faji és felekezeti közti békeesség megromlására tör: egyházmegyei közgyűlésünk fokozottabb éberségre inti

a presbitériumokat azzal az utasítással, hogy az e téren tapasztalt legkisebb észrevételükről azonnal tegyenek jelentést a lelkészeknek, — viszont a lelkészek egymás figyelmét hívják fel különösen a egyes házasságkötések alkalmával egyházunkat fenyegető veszélyre. — Elismerését fejezi ki közgyűlésünk a nagyváradai egyház buzgó lelkipásztorainak és világi vezetőinek, akik buzgó belmissziói munkálkodásuk által mindent elkövetnek a lélekhalálszók munkájának ellensúlyozására.

7. Hálás elismeréssel emlékezik meg közgyűlésünk Biharszentjános, Biharpüspöki, Bors, Hegyközpályi, Mezötelegd, Mezötelki, Nagykakucs, Nagyvárad, Nyüved, Örvénd, Paptamási, Pósalaka, Pusztajlak és Siler egyházközségekről, ahol a hivek az egyház különféle szükségletei iránt a buzgó és áldozatos szeretetnek adták tanujelét.

8. A szegény és iskolásgyermeksek segélyezése terén elismerését fejezi ki közgyűlésünk Biharpüspöki, Élesd, Mezötelegd, Mezötelki, Nagyvárad, Paplamási és Váradless egyházközségeknél, ahol e célra közel 300,000 Leit gyűjtöttek össze. — A többi gyülekezetek is felhívának a szegények segélyezése ügyének buzgó felkarolására.

9. Egyházmegyei közgyűlésünk utasítja a lelkészeket, tanítókat és presbitériumokat, hogy a hitélet erősítése céljából gyülekezeteikben vallásos estélyeket tartsanak, ifjúsági egyesületet, énekkart szervezzenek és ha ily irányú tevékenységük elé a politikai hatóságok akadályokat gördítenének: arról feleltes egyházi hatóságuknak jogorvoslat céljából azonnal jelentést tegyenek.

10. Bihar, Biharszentjános, Bors, Hegyközcsatár, Hegyközüj lak, Mezőtelegd, Nagyszánló, Nagyvár ad, Nyüved, Siler, Váradless presbitériumai utasíttatnak, hogy be nem fizetett lelkészi és tanítói fizetésekét szolgáló nagymérvű egyházi adóhátralékaiknak közigazgatási úton történő behajtásáról gondoskodjanak.

11. Vagyoni felelősség terhe alatt kötelezi közgyűlésünk Bihar, Hegyközkovácsi, Hegyközpályi és Kisszántó egyházak presbitériumait, egyházi épületeiknek megfelelő értékig való biztosítására.

12. Közgyűlésünk elismerését fejezi ki a nagyváradi egyházközség tanítói karának, Kelemen Etelka biharpüspöki-i tanítónőnek, ahol a gyermekek oktatása mintaszerűen folyik, — ellenben Kisszántó, Nyüved és Hegyközpályi tanítóit megint, hogy kötelességeiket fokozottabb buzgalommal teljesítsék.

13. Közgyűlésünk felhívja a lelkészeket, hogy a mindennapi istentiszteletek tárgyában a kerületi határozat betartandó.

81. szám. Olvasatolt az esperes időszaki jelentése.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Egyházmegyénk 1927 augusztus 17 én tartott rendkívüli közgyűlése óta elnökileg elintézett s közgyűlési jóváhagyást igénylő ügyekről a következőkben van szerencsém tiszteletteljes előterjesztésemet megtenni:

1. A múlt gyűlésről távolmaradottakat igazolásra hivatam fel. Távolmaradásukat a hegyközszáldobágyi lelkész betegséggel, a világi képviselőjét gondnokváltozással, Rév világi képviselője a gyűlés helyének meg nem találásával, Biharé a vonatról való lekésésével, Köröskisjenője rokona temetésén való részvételével, a siteri lelkész és világi képviselője pedig a nagy esőre való hivatkozással igazolták.

2. Egyházmegyei közgyűlésünk 19/5—1927. és 66—1927. számú határozatai alapján az egyházmegyei ügyész

urat megbiztam a Berger és Spindler nagyszebeni harangöntő cég által még be nem fizetett jutalékoknak a biztosítására s megnyugvással jelentem, hogy Tunyogi János nagyszántói lelkész biztosító okirattal kötelezte magát arra, hogy amennyiben nevezett cég folyó évi december 31-ig a jutalékokat ki nem fizetné, helyette ő fogja kifizetni.

3. Elnöksámmal Surányi Lajos szalárdi lelkész ama kérelmére, hogy az egyház templom- és toronyjavítási munkálatának a megkezdése felettébb sürgőssé vált, a beterjesztett és szabályszerűen meghozott presbyteri és közgyűlési határozatok és bemutatott szerződés és költségvetés alapján az egyházmegye utólagos jóváhagyása mellett az építkezés megkezdésére az engedélyt megadtuk, tekintettel annak sürgősségére s továbbá arra, hogy az építési, mintegy 85.000 Lei kitevő költség biztos fedezetet talál a szalárdi politikai község által e célra megszavazott s felettes hatóság által aprobált 100.000 Lei községi adókivetéssel.

4. Elnöksámmal a nagyváradi Ref. Kör választmányának ama kedvező ajánlatára, mely szerint a Kör az eddig esperesi irodai helyiségül használt terem helyett hajlandó fűtés és világítás nélkül havi 200 Lei bérösszegért hasonló célra a Kör társalkodó termét átadni, a kedvező ajánlatot elfogadtuk s a Kör elnökségével a szerződést a közgyűlés utólagos jóváhagyásának feltétele mellett aláírtuk.

5. Kalas Sándor biharszentjánosi kántortanítónak a presbyterium 20—1927. számú véleményes javaslata alapján megadtam az engedélyt arra nézve, hogy az ottani fogyasztási, valamint a hitelszövetkezetnél a tanítási órákon kívül a könyvelői állást, mint mellékfoglalkozást betölthesse és elláthassa mindazideig, míg az a kántor tanítói teendők róvására nem esik.

6. Ugy szintén megadtam az engedélyt Herczegh Kálmán biharpüspöki-i kántortanítónak arra nézve a presbyterium 6—1927. számú véleményes javaslata alapján, hogy az ottani Hangya fogyasztási szövetkezetnél a tanítási órákon kívül a pénztárnoki állást, mint mellékfoglalkozást betölthesse mindazideig, míg ez a kántor tanítói teendők róvására nem esik.

7. A hegyközcsatári ref. felekezeti iskolaszék 1—1927. számú határozata ellenére, amelyben kimondatott, hogy az

1927—8. iskolai évtől kezdve az elemi iskolás gyermekek nemök szerint elkülönítve osztassanak be a két iskolába úgy, hogy a leány gyermekeket a tanítónő, a fiukat pedig a kántortanító tanítsa, az egyházkerületi tanügyi előadó és az egyházmegyei tanügyi bizottság elnöksége szakvéleményének kikérése után úgy intézkedtem, hogy a múlt évi tanítás és osztálybeosztás változatlanul fenntartassék s az énektanítás az összes osztályokban a kántor-tanítóval láttassék el, mivel ezt kívánja az iskola jelenlegi érdeke, a román nyelvű tantárgyak eredményesebb volta s a felszerelésekkel járó újabb kiadások szem előtt tartása.

8. A lelkészi karban a következő változások történtek: Fugyivásárhelyre 1927 augusztus 7-től kezdődő hatállyal Fodor József volt pósalakai, Pósalakára pedig 1927 szeptember 11-től kezdődőleg Babicsák József volt kisszántói lelkészeknek meghívás útján történt megválasztásukat a h. esperes megerősítette. Fodor József beiktatását egyházmegyénk nevében magam eszközöltem, míg Babicsák József pósalakai lelkészt Nyeste István mezőtelki i lelkész iktatta be hivatalába.

9. A tanítói karban a következő változások történtek: Benedek Blanka hegyközujlaki tanítónőnek 1927 április 18-án történt elhalálozásával megüresedett tanítói állásra pályázás útján Misiczai Ilona okleveles tanítónő lett az 1927—28. iskolai év kezdetétől kezdve rendes tanítóul megválasztva. A választást, mivel azt a törvénnyel meg egyezőnek találtam, megerősítettem.

Bagics Lajos pelbárhidai kántortanítónak Biharfélegyházára történt meghívásával s 1927 szeptember 17-iki eltávozásával megüresedett kántor-tanítói állás még mindeze ideig nem lett betöltve, minthogy a presbytérium a pályázott két tanítónő közül, arra az álláspontra támaszkodva, hogy az állást férfi tanerővel tölts be, egyikét sem választotta meg.

Figyelmeztettem a presbytériumot, nehogy halogatásukkal a tanítói állás betöltetlenül maradjon, annyival inkább, mert eddig is módjukban lett volna az állást, ha nő tanerővel is, betölteni.

Misztics János hegyközpályi-i kántortanítónak 1927 szeptember havában Belényesujlakra történt eltávozásával megüresedett kántortanítói állás, dacára a pályázat több-

szöri meghirdetésének, pályázó hiánya miatt mindezideig betöltetlenül maradt.

Felhívtam a presbytériumot, hogy kövessenek el minden lehető a tanítói állás betöltésében s ha másként nem, az 1927–8 iskolai évre ideiglenesen alkalmazzanak helyettes tanítót.

A tanítói változásokkal kapcsolatban két nagyon szomorú esetet kell a közgyűlésnek bejelentennem, az egyik az örvéndi, ahol a presbytérium a Gerda Ilona eltávozásával megüresedett második tanítói állást, dacára a tankötelesek 85–90 létszámának, mivel a hivek még az egyik tanító fizetését sem szolgáltatják be, az adóvégrehajtás után meg 12 egyháztag lett felekezetenkívülivé, — beszüntette.

A másik eset meg Biharon történt, ahol a presbytérium a Váry Rózsa eltávozásával megüresedett 4-ik tanítói állást szünetelésbe tette.

Mindkét egyház presbytériumát figyelmeztettem arra, hogy a felettes egyházi hatóság megkérdezése nélküli ezen eljárásuk merőben törvényellenes s a beszüntetés ellen tiltakozásomat fejeztem ki, annival inkább, mert a hivek teherbíró képessége nem változott és semmi súlyosabb körülmény nem szolgált akadályul a tanítói állások beszüntetésének.

10. Végül örömmel jelentem, hogy 1927 szeptember 11-én Fugyivásárhelyen harangfelavatási ünnepség volt, ahol 2 új harangot adtak át szép ünnepség keretében a használatnak, amelyek közül az egyik a hivek közös adományából, a másik egyetlen egyháztag kegyes ajándékából öntetett. Az ünnepségen Csernák Béla egyházkerületi főjegyző hirdette Istennek ígését s áldotta meg a fugyivásárhelyi gyülekezetet, ahol az új lelkész beköltözésével úgy látszik, új és lelkes munka indult meg ezen nagyon zavaros és áldatlan állapotok között élő gyülekezetünkben.

Jelentésemben felsorolt elnöki intézkedéseimnek helybenhagyását és közgyűlésünknek bölcs határozatait kérve, kiváló tisztelettel vagyok

Élesd, 1927 október 29.

alázatos szolgálja:

Vadai Béla,

esperes.

Az időközi jelentés alapján :

1. Hegyközszáldobágy, Rév, Bihar, Köröskisjenő és Siter lelkészi, illetőleg világi képviselőjének múlt gyűlésről való távolmaradását felhozott indokaik alapján közgyűlésünk igazolja.

2. Megnyugvással veszi tudomásul, hogy az egyházmegyei ügyész közbenjárása folytán a Berger és Spindler nagyszabedi harangöntő cég által még be nem fizetett jutalékoknak biztosítására Tunyogi János nagyszántói lelkész biztosító okiratot adott.

3. Tudomásul veszi az elnökségnek a szalárdi templom és toronyjavítási munkálatokra vonatkozó engedélyét.

4. Helybenhagyólag veszi tudomásul, hogy elnökség a Református Kör vezetésével szerződést kötött, melynek értelmében a Református Kör társalkodó terme esperesi irodának használható.

5. Tudomásul veszi, hogy Kalas Sándor biharszentjánosi és Herczeg Kálmán biharpüspöki-i kánlortanítóknak az esperes mellékfoglalkozások betöltésére engedélyt adott.

6. Tudomásul veszi az esperes azon intézkedését, hogy a hegyközsátlári iskolában az iskolaszék határozata ellenére a múlt évi tanítási és osztálybeosztás változatlanul fennmaradjék.

7. Közgyűlésünk Fodor Józsefet fogyvásárhelyi, Babicsák Józsefet pósalakai lelkészi minőségükben szíves örömmel üdvözli.

8. A leghatározottabban megfigyezteti közgyűlésünk az örvéni és bihari egyházak presbitériumait, hogy a szünetelésbe hozott tanítói állások betöltéséről gondoskodjanak, mert a beszüntetés nem engedhető meg, annyival inkább, mivel a

hívek teherbíró képessége nem változott és semmi súlyosabb körülmény nem okadatolja a tanítói állások beszüntetését.

9. Közgyűlésünk benső örömmel üdvözlí a fugyvásárhelyi gyülekezetet abból az alkalomból, hogy két új harangot adott át a használatnak, mert ez a jelenség kedvező kilátást nyújt arra nézve, hogy a benső harcokban sokat emésztlődött gyülekezet újabb virágzásnak indult.

82. szám. Tárgyaltatott a lelkészértekezlet felterjesztése kapcsán a szórványok intenzívebb gondozásának kérdése.

Közgyűlésünk kimondja, hogy a szórványoknak fokozottabb gondozását igen szükségesnek tartja, kiemelvén különösen a révi és váradlessi szórványok helyzetét, melyeknek gondozása az Egyházkerület által folyósítandó segély által biztosított; éppen azért megkeresést intéz az irányban az Egyházkerülethez.

83. szám. Tárgyaltatott a lelkészértekezlet felterjesztése kapcsán az új konfirmációi káté megírásának ügye.

Közgyűlésünk kimondja, hogy legjobbnak látja, ha az Egyházkerület a Heidelbergi Kátét Virágh József balaton-öszödi lelkész: „Református keresztyén káté“ című kézikönyve nyomán népies nyelven kidolgoztatja, kiegészítve azt némi fontosabb egyháztörténelmi résszel, megfelelő konfirmációi imádságokkal és Papp Imre hódmezővásárhelyi lelkész „Szent fogadás“ című költeményével. Közgyűlésünk ezirányban felterjesztést intéz az Egyházkerülethez.

84. szám. Tárgyaltatott a lelkészértekezlet felterjesztése kapcsán a második ügyészi állás megszervezése.

Községünk a lelkészértelmezlet fel-
terjesztését elvben magáévá teszi, azonban
az egyházi törvények revíziójára tekintettel,
annak betöltését függőben tartja.

85. szám. Tárgyaltatott Fodor József fogyvásár-
helyi lelkészé választásának megerősítése.

Községünk Fodor Józsefet fogy-
vásárhelyi lelkészi állásában megerősíti
s kötelezi úgy a megválasztott lelkészt,
mint a választó egyházat a bekebelezési
díjaknak a közíg. pénztárba való be-
fizetésére.

86. szám. Tárgyaltatott Babicsák József pósalakai
lelkészé választásának megerősítése.

Községünk Babicsák Józsefet pósa-
lakai lelkészi állásában megerősíti s kö-
telezi úgy a megválasztott lelkészt, mint
a választó egyházat a bekebelezési díjak-
nak a közíg. pénztárba való befizetésére.

87. szám. Tárgyaltatott Misiczai Ilona hegyközujlaki
tanítóvá választásának megerősítése.

Községünk Misiczai Ilonát a hegy-
közujlaki tanítónői állásában megerősíti
s kötelezi úgy őt, mint a választó egyhá-
zat a bekebelezési díjaknak a közíg.
pénztárba való befizetésére, a megválaszt-
ottat pedig az eskü letételére. Ki is meg-
jelenvén, az esküt letette.

88. szám. Tárgyaltatott Neumann Ede pósalakai
tanítóvá választásának megerősítése.

Községünk Neumann Edét pósa-
lakai tanítói állásában nem erősíti meg
véglegesen, mivel okmányait hiányosan
terjesztette be, hanem utasítja őt okmá-
nyainak beterjesztésére s felhívja esperest
a további intézkedések megtételére.

89. szám. Tárgyaltatott a nagyváradi református egyház presbitériumának 1927 szeptember 11-én kelt 79. sz. alatt határozata Tatár Zoltán volt egyházmegyei tanácsbíró és nagyváradi presbiter alapító-levele ügyében.

Egyházmegyei közgyűlés az alapítólevél tartalmát és a nagyváradi presbitériumnak ez ügyben hozott határozatát azon megjegyzéssel, hogy a jövedelem $\frac{1}{3}$ része tőkésítessék és — hogy peres és perenkívüli ügyekben mindenkor a nagyváradi református egyház elnöksége által képviseltesék, — tudomásul veszi s egyben az alapító-leveleket megfelelő jóváhagyási záradékkal ellátja, s tekintve azt, hogy az alapítványi összeg értéke a 10.000 lelt meg nem haladja, így az alapító-levél 1 példányát felterjeszti az Egyházkerülethez, 1 példányát az egyházmegyei levéllár részére, megőrzés végett letétbe helyezi, s egy példányát pedig az egyházmegyei közgyűlés határozatával együtt a nagyváradi református egyház elnökségének visszaadja.

90. szám. Tárgyaltatott Szücs László hegyközcseri lelkészi beadványa községi taxák miképen való fizetése tárgyában.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése érdemi határozathozat előtt szükségesnek találván a kérdés tüzetes áttanulmányozását az új községi törvény és az új taxa törvény figyelembevételével, ezen tanulmányozásra egy bizottságot küld ki, melynek tagjaiul dr Soos István, dr Ujfalusi Sándor, dr Czeglédi Miklós egyházmegyei lisztviselőket delegálja.

Felhivandónak tartja a lelkészeket, hogy a községi taxák kivetését kísérik figyelemmel és amennyiben a kivetett taxákat illegálisnak tartanak, közölgék azt az

elnökséggel, illetve az egyházmegyei ügyésszel további intézkedés végett.

Végül kimondja, hogy addig is, míg ezen bizottság a kérdést tanulmányozni fogja, a községi taxák más megállapodás hiányában az által fizetendők, aki által az állami adó fizettetik, vagyis az egyház-község pénztára által.

91. szám. Olvaslatolt az örvéni ref. egyháztanács 1927. évi augusztus hó 14-én tartott gyűlésének 44-ik számu és az 1927. évi szeptember hó 4-én tartott gyűlésének 88-ik számu határozata, melyek szerint az örvéni református egyháztanács, bár tisztában van azzal hogy a 85 tanköteles gyermek két tanerőt igényel, de megállapítja azt is, hogy a két tanerős iskolát fenntartani lehetetlenség, mert az iskolafenntartási adót a gyermektelen egyháztagok fizetni nem akarják, minek folytán végrehajtásokat kellett fogantatni s emiatt 12 tag lépett ki az egyházból.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése az E. T. I-ső törvénycikk 15-ik §. e) pontja alapján tárgyalás alá vevén az örvéni presbiterium határozatát, megütközéssel és megdöbbenéssel értesül az ottani feldult állapotok folytán az egyháztagok magatartásáról, s minthogy a tanulók nagy száma folytán teljesen indokolatlan a második tanítói állás beszüntelése, szükségesnek tartja, hogy az ottani egyháztagok ezen körülményről szeretettel és megértéssel felvilágosíttassanak és éppen ezért érdemi döntés előtt az egyházmegye elnökségét delegálja, hogy a helyszínen kiszállva s a helyzetet alaposan megvizsgálva igyekezzenek a panaszokat orvosolni s a hivatkozott szeretettel reábirni arra, hogy kötelelességeiket teljesítsék.

Az egyházmegyei közgyűlés a kérdés fontosságára való tekintettel felkéri a jelenlevő Sulyok István püspök urat, hogy a

lehetőséghez képest a maga részéről is szálljon ki Örvénd községbe, hogy ezáltal is sikerüljön az ottani belső békét és rendet helyreállítani.

92. szám. Tárgyaltatott a bihari ref. egyháztanács 1927. évi július hó 31-én tartott ülésének 40. számú és augusztus 7-én tartott ülésének 43. számú határozata, mely szerint a 4-ik tanítói állást az 1927—1928. iskolai évre, minthogy annak betöltése nem szükségeltetik, nem töltik be, ugyszintén Kuki Zoltán ref. ig. tanító felebbezése a 4-ik tanítói állás ideiglenes megszüntetése miatt.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése a kérdés alapos megvitatása után, mint-hogy a lelkészelnök és a felebbező igazgató-tanító által beterjesztett adatok ellen-tétesek, érdemi döntés előtt elhatározza, hogy az elnökség által a helyszínen be-vizsgálattja a helyzetet, főleg azon szem-pontból, hogy a tankötelesek száma figye-lembevételével és az egyház anyagi ere-jének figyelembevételével indokolt-e a 4-ik tanítói állás szüneteltetése?

A kiküldött bizottság javaslata alapján fogja a kérdést érdemben eldönteni.

93. szám. Tárgyaltatott a szalárdi egyház kérelme a torony- és templomjavítás engedélyezése iránt.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése az E. T. I-ső t.-cikk 15. §. e) pontja alapján jóváhagyólag tudomásul veszi a szalárdi ref. egyház presbyteriumának 22—1927, 23—1927 és a közgyűlésnek 1—1927. számú határozatait, melyek szerint a poli-tikai községtől megszavazott 100,000 Lei összeg keretén belül a templomot és tor-nyot kijavíttatja a csatolt költségjegyzék és szerződés szerint. Egyben felhívja az egyházközséget, hogy a jövőben az ily fontosabb szerződéseket aláírás előtt az

egyházmegyei ügyésznek mutassa be és azoknak leillettékeléséről is gondoskodják.

94. szám. Tárgyaltatott a köröskisjenői ref. egyház építkezési ügye.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése a köröskisjenői ref. egyház presbiteriumának 7. és 13., közgyűlésének 3—1927. számú határozatait, melyek szerint az egyházközség, vallásos esték, vasárnapi iskola és énekkar céljaira egy épület emelését határozta el olyképen, hogy felhasználván a rendelkezésére álló 12,000 Lei iskolaépítési-alapot s a közpénztári felesleget kitevő 40,000 Leit, a fennmaradó 10,000 Lei hiányra adót vetett ki.

Az E. T. I. törvénycikk f) pontja és az 56-ik §. k) pontja alapján jóváhagyja azzal azonban, hogy a jövőben minden építési ügy az egyházi törvények rendelkezései értelmében kellő időben a felettes egyházhatósághoz bejelentendő és előzetes elnökségi engedély nélkül az építkezés végre nem hajtható.

95. szám. Tárgyaltatott a pusztajlakai ref. egyházközség által fenntartott második tanítói állás szünetelésével kapcsolatos Győri-féle ingatlan-eladási ügye.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése az egyházkerületi közgyűlés 82—1927. számú határozata folytán bevizsgálván a pusztajlakai egyházközség állapotát, Vadai Béla esperes és dr. Ujfalusi Sándor egyházmegyei tanácsbíró jegyzőkönyvi javaslata alapján megállapítván azt, hogy a tankötelesek száma felére csökkenvén, a második tanítói állás szünetelése ez idő szerint indokolt, arra való tekintettel, hogy a bizottság véleménye szerint a kérdéses épület, melynek eladása az egyházmegyei közgyűlés által 19—1926. szám alatt jóvá

is hagyatott, iskola céljaira abszolút alkalmatlan s a telek felét a Körös elmosta, tekintettel továbbá arra is, hogy az épület fenntartási és bekerítési költségeit a bérjövedelem nem fedezi, előző határozatának fenntartásával a fenti ingallannak Nagy Lajos részére 100,100 Lei vételárban történt eladását az E. T. 15. §. e) pontja alapján jóváhagyja és ezen határozatát az egyházkerület közgyűléséhez beterjeszteni rendeli.

A második tanítói állás ügyében ez alkalommal tudomásul veszi, hogy az állás betöltésére ez idő szerint a növendékek számának csekély volta miatt szükség nincs.

96. szám. Az Esperes ur a zsinat előkészítésével kapcsolatban 443—1927. sz. alatt körlevélben felhívta az egyházmegyei tiszteikart, hogy az E. T. tanulmányozza át és a módosításra vonatkozó észrevételeiket vagy indítványait terjesszék az egyházmegyei közgyűlés elé. A felhívásra csupán dr Soos István egyházmegyei világi főjegyző adott be véleményes javaslatot, hangsúlyozva a kérdés tüzetesebb tanulmányozásának szükségességét, amire az idő rövidsége miatt nem volt mód.

Egyházmegyei közgyűlésünk arra tekintettel, hogy az idő rövidsége és a kérdés nagy tömege nem engedte meg, hogy egy minden vonatkozásában átgondolt és szerves munkát készülhessen el, — jelen ülésében nem foglalkozik a törvényrevízió részleteivel. De, minthogy számolnia kell azzal a közeli eshetőséggel, hogy az egyházi törvények revíziója tekintetében nyilatkoznia kell, az egyes törvényszakaszok átgondolására permanens bizottságokat küld ki, hogy ezek készítsék el megokolt és részletes javaslataikat az e tárgyban esetleg összehívandó rendkívüli egyházmegyei közgyűlés elé.

A permanens bizottságokat közgyűlésünk a következőképen alakítja meg:

az I. t.-c.-re: Vadai Béla, Baka Béla, dr Ujfalusi Sándor és Szűts Aladár,

a II. t.-c.-re: Balajthy Jenő, Biró Ferenc, Telegdi József és dr Soos István,

a III. t.-c.-re: Könyves János, Fodor József, dr Sarkady Sándor és Vargha László,

az V. t.-c.-re: Szűcs László, dr Bodnár Gábor, dr Czeglédy Miklós és Udvarhelyi Béla,

a VI. t.-c.-re: Telegdi József, Kiss Károly és Nagy Vilmos.

97. szám. Számvevőszék betérjeszti jóváhagyás végett a tavaszi közgyűlésről elmaradt egyházak 1926. évi megvizsgált zárszámadásait.

Az egyházmegyei közgyűlés a számvevőszék jelentése alapján a bihari, bihar-szenljánosi, hegyközcsalári, hegyközpályi-i, hegyközszáldobágyi, jákóhodosi, mezőteleldi, mezőtelki-i, nagyszántói, nyüvedi, paptamási-i, pelbárthidai, szalárdi, váradlessi egyházak számadásait jóváhagyja.

98. szám. Tárgyaltatott esperes káplántartási tiszteletdíj iránti kérelme.

Egyházmegyei közgyűlésünk esperes kérelme tárgyában a következőket határozza:

1. Felterjesztést intéz a főliszt. Püspök urhoz, hogy a vallásügyi minisztériumtól a bihari egyházmegye kinevezendő esperesi segédlelkészének kongruát kieszközölni méltóztassék.

2. Esperes részére 1928 január 1-től évi 15.000 Lei káplántartási tiszteletdíjat állapít meg abban az esetben, ha a minisztérium az esperesi segédlelkész részére

az államsegélyt folyósítja; — amennyiben pedig a minisztérium nevezett államsegélyt nem folyósítaná: irodai segély címen állít be esperes részére évi 10.000 Leit az egyházmegyei közigazgatási pénztárba az-
 zal a rendelkezéssel, hogyha fedezet nem volna, e segélyösszeg közigazgatási járulé-
 k címén az egyes egyházközségekre lé-
 lekszám arányában kivetendő.

99. szám. Egyházmegyei ügyész ur, a változott viszonyokra tekintettel, amennyiben az egyes egyházak, mint magánszemélyek sokszor igénybe veszik ugy jog-
 tanács, mint egyes ügyek elintézése céljából s ez külön
 időtöltést, s anyagi károkat is okoz neki, kéri egyház-
 megyei közgyűlés által megállapíttatni, hogy az egyes
 egyházak, mint magán megbízók ügyében való eljárása
 az ügyészi teendők közé tartozik-e, s ha igen, ugy az
 évi 1000 Lei tiszteleldij ezekre tekintettel emellessék fel.

Egyházmegyei közgyűlés, tekintettel
 az E. T. I. tc. 140—152. §-ra, mely ha-
 tározottan körvonalazza az ügyészi teendő-
 ket, kimondja, hogy az egyes egyházak
 magánügyeik elintézésénél mérsékelt díjat
 kötelesek fizetni ügyésznek.

100. szám. Tárgyalatott a nagyváradi egyházközség
 elnökségének a presbytérium létszámának 60-ról 80-ra
 való felemelése tárgyában beadott kérvénye.

A bihari ref. egyházmegye a nagy-
 váradi ref. egyház azon kérésének, hogy
 a presbytérium tagjainak számát 60-ról
 80-ra emelhesse — helyt ad, mert a ké-
 relem az E. T. I. tc. 28. §-ába nem üt-
 közik, a nagyváradi ref. egyháznak 4 pa-
 róchiális körre történt felosztása és a hi-
 vek 19.500 lélekszámmra történt emelkedése
 a kérelmet indokolttá teszik.

101. szám. Tárgyaltatott Hodor István váradlessi ref. lelkész kártalanításának és missziói segélyének kérelme.

A bihari egyházmegye az előterjesztelt kérelmet a viszonyok teljes ismeretében indokoltnak találja és ehhez képest ezennel felterjesztést intéz a királyhágómelléki egyházkerülethez, hogy

1. a váradlessi egyház lelkészi javadalmazás céljából missziói segélyben,

2. ugyanazon egyház lelkésze a javadalmából elvont földek helyett a megfelelő alaptól kártalanításban részesíttessék, végül

3. ugyanaz a szórványok gondozása végelt segélyben részesíttessék.

Tartozik a váradlessi egyház természetesen az E. T. III. tc. 12—15. §-aiban előírt és felszerelt kérvényt betérjeszteni.

Kelt Nagyváradon, 1927 november 8-án a bihari ref. egyházmegye közgyűlésén.

Vadai Béla,
egyházi elnök.

Telegdi József,
világi elnök.

Kádár Miklós,
egyházmegyei jegyző.

Hitelesítettük:

Udvarhelyi Béla,
tanácsbíró.

Birósági ügyek.

[1927 november 8-án.]

Időszaki tanács megalakítása.

102. szám. A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága az E. T. 5-ik t.-c. 13. §-a alapján az alulírott napon tartott ülésében időszaki tanácsát egy évre az alábbiak szerint alakítja meg :

Rendes tagok: Balajthy Jenő egyházmegyei lelkészi tanácsbíró, Udvarhelyi Béla és dr Sarkady Sándor egyházmegyei világi tanácsbírók,

Póttagok: Könyves János egyházmegyei lelkészi tanácsbíró és dr Ujfalusi Sándor egyházmegyei világi tanácsbíró.

103. szám. A bihari ref. egyházmegyei egyházi bíróság, mint közigazgatási felebbezési bíróság, a paplámási-i ref. egyház belhivatalnokainak, mint panaszosnak a paplámási-i ref. egyházat képviselő presbiterium, mint panaszlott elleni közigazgatási ügyében panaszosok felebbezése folytán a presbiterium által hozott és az 1927. évi költségvetés jóváhagyására vonatkozó határozatát a bíróság 1927. évi november hó 8-án tartott ülésében felülvizsgálat alá vevén, alulírott helyen és napon a következőképen

ITÉLT:

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága a beterjesztett panasznak, illetve felebbezésnek helyt ad és annak alapján kötelezi a presbiteriumot, hogy a belhivatalnokok javadalmi földje után járó községi taxa fele összegét, azaz 6400 Leit az 1927. évben az egyházi költségvetésbe illessze be. A panasz tárgyát képező tűzifa-illetmény a politikai község részéről

nyervén fedezetet, a panasz ezen része fölött az egyházmegyei bíróság napirendre tért.

INDOKOK:

A paptamási-i ref. egyház belhivatalnokai megfeleltették az egyházközség 1927. évi költségvetését, mivel az egyházközség vonakodott bevenni a költségvetésbe a belhivatalnokok tűzifajárandóságát, holott azt a 48—1926. számú presbiteri határozattal elvállalta, továbbá vonakodott felvenni a belhivatalnokok javadalmi földjeinek fele összegű adóját, jóllehet a 16—1925. számú határozattal erre magát hasonlóképen elkötelezte.

Minthogy a tűzifa-járandóságot időközben a politikai község átvállalta, a belhivatalnokok közül a tanítók adóösszegének felét a presbiterium időközben szintén magára vállalta, a bíróság csakis a lelkész által viselendő adó kérdésével foglalkozott s minthogy megállapította, hogy a presbiterium úgy a fenti számú határozatában, mint a díjlevélben a községi adó fizetésének fele részére magát elkötelezte, a panasznak, illetve felebbezésnek helyt adott és a fentiek szerint határozott.

104. szám. Tárgy: Váry Rózsa bihari ref. tanítónő panasza a bihari ref. egyház ellen az 1924., 1925. évben megállapított és javadalmául kijelölt 3 hold föld ellenértéke fejében 6000 Lei, továbbá az 1926. évi tanítói illetmény fejében 25,000 Lei megítélése iránt.

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága az 1927. évi november hó 8-án tartott ülésén panaszos és panaszlott meghallgatása után a következőképen

ITÉLT:

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága kötelezi a bihari egyházat, hogy Váry Rózsa tanítónő 1924., 1925. évi javadalma fejében a presbiterium által megszavazott 3 hold föld haszonértékének akkori értékelése mellett 6000 Leit azaz hatezer Leit 14 nap alatt törvényes jogkövetkezmények terhe alatt fizessen meg. Az 1926. évre már részítélettel megítélt 12,000 Lei fizetésen tulmenő igénnyel panaszos elutasíttatik.

INDOKOK:

Az egyházmegyei bíróság megállapította, hogy mivel az 1925. évben a tanítói fizetés minimuma 18,000 Leiben volt megállapítva, a bihari presbiterium arra való tekintettel, hogy Váry Rózsa tanítónő fizetése csak 12,000 Leiben lett előírányozva, ennek a minimumra való felemelése érdekében szavazott meg még részére 3 hold föld haszonértékét.

Hogy a kérdéses 3 hold földet az egyházkerületi bíróság a Zöld István javadalmában meghagyandónak találta, a presbiterium kötelezettségére nézve irreveláns, minthogy ezen föld haszonértéke a fizetés pótlásául lett előírányozva s így a presbiteriumot mindenképen terheli.

Az 1926. évre vonatkozólag az egyházkerület által megállapított minimumot részint pénzben, részint természetben megkapván, minthogy nevezett 12,000 Lei készpénzt felvett, a panasz ezen része elutasítandó volt. Hasonlóképpen elutasítandó volt az 1927. évről kivetésbe helyezett igénye, miután az egyházkerület által megállapított létminimum 1927. évben 12,000 Lei volt és a presbiteriummal akkor már szerződése volt,

105. szám. A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Czina Sándor hegyközujlaki ref. tanító panaszosnak a hegyközujlaki ref. egyházközség panaszlott elleni közigazgatási bírósági ügyében alulirott napon és helyen megtartott tárgyalás után a következőképen

HATÁROZOTT:

Minthogy az Egyh. T. III. tc. 19. §-a szerint a kirótt fizetési kötelezettségek követése ellen, a kötelezett egyháztag, ha azt magára sérelmesnek tartja 8 nap alatt első sorban az egyházközség presbyteriumához jogosított felebbezést beadni:

Czina Sándor felebbező kérvénye a hegyközujlaki egyházközség presbyteriumához tárgyalás végett visszaküldendő.

106. szám. A bihari református egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, Tarnóczi Lajos bihari ref. lelkész panaszosnak a bihari református egyház panaszlott elleni közigazgatási buza és tűzifamegváltás megítélése iránti ügyében panaszos felebbezése folytán a bihari ref. egyházközségi első folyamodású bíróságnak 1927. évi október hó 15-én kelt 11. számú határozatát felülvizsgálat alá vevén, alulirott helyen és napon következőképen

ITÉLT:

A bihari református egyház köteles Tarnóczi Lajos lelkésznek 1927. évi buza-megváltási árkülönbözet címén 2637 Leit, tűzifamegváltás fejében 2880 Leit, összesen 5517 Leit 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

INDOKOK:

Panaszos keresetének hely volt adandó, mert a lelkészi díjlevél a járandóságok mennyiségét, a presbyterium 1927. évi 11.

sz. jogerős határozata pedig azok megváltási árát világosan szabályozzák és

mert az E. T. I. tc. 115. §-a szerint a kiköltött járandóságok semmi módon és címen nem szállíthatók alá, — annál kevésbbé, mert a megváltási árak egyébként is a forgalmi áraknál jóval alacsonyabbak.

107. szám. Az egyházmegye fegyelmi bírósága az egyházkerületi felebbviteli fegyelmi bíróságnak 7. f) b)—1927. sz. végzése alapján újból beszerezvén a kívánt 46. és 50. sz. 1926 október 3-án és október 10-én kelt jegyzőkönyvi kivonatokat, Szőke Lajos bihari presbiter fegyelmi ügyét újból tárgyalás alá vevén, zárt tanácskozás után a következő ítéletet hozta:

Í T É L E T :

Az egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság, mivel az ügyet teljesen bevizsgálnak tekintve az izgalás, tisztelenség és ellenszegülés vádját beigazoltnak látja, Szőke Lajos bihari presbitert az E. T. V. t. c. 34. §. 3., 4. pontjában ütköző vélségek elkövetése miatt bűnösnek mondja ki és őt az E. T. V. t. c. 35. §. d) és f) pontja alapján presbyteri tisztiségtől 2 évre megfosztja és 925 + 950 Lei eljárási költségek megfizetésére kötelezi.

I N D O K O K :

Az egyházmegyei bíróság az izgalás tényálladékát abban látja megállapíthatónak, hogy panaszolt a presbyteri gyűlésen a költségvetés tárgyalásához egyáltalán nem tartozó olyan lázító beszédet tartott, hogy „eddig a tanító kapott államsegélyt, most a lelkész kapja, vegyük el tőle az államsegélyt és adjuk oda a tanítónak“ — továbbá „nekem 11 hold földem van, a tiszteletes urnak 32 hold, ha nekem csak fele volna, olyan nagy ur

volnék, hogy senkivel sem cserélnék és nem kérnék fizetést". A bíróság úgy találta, hogy panaszlott alapos ok nélkül, nyilván ellenséges érülettel viseltetett és viseltetik panaszossal szemben, ami kitűnik abból is, hogy a tárgyalás alatt ilyen kifejezést használt, hogy ő „nem fél és nem is békül, sőt nem nyugszik, míg a lelkészt az egyházközségből el nem távolítja, mert a háta mögött 350 koponya áll." A lelkészi állás lealacsonyítását látja továbbá abban, hogy az elnöklő lelkésszel feleselve, neki a presbiteri gyűlésen ezeket mondotta: „Én nem vagyok a lizteteles ur hetese, engem nem utasíthat rendre, én fizetem az urat, nekem nem parancsol". Szőke Lajosnak fenti tanuvallomások által igazolt és általa a tárgyalás folyamán beismert kifejezései, továbbá Szőke Lajos presbiter által kért és a vizsgáló-biztos által meg nem esketett tanuk, névszerint Ujvárossy István, Német Lajos és Szilágyi István tanuvallomásai, valamint a presbiteri jegyzőkönyvi kivonatokból megállapítható magatartása, teljesen kimerítik a hivatolt t.-c.-ben ütköző fegyelmi vélségeket, ez alapon őt a rendelkező rész szerint kellett büntetni.

Kelt a bihari egyházmegyei fegyelmi bíróság Nagyváradon 1927 november 8-án tartott ülésében.

Vadai Béla,
egyházi elnök.

Telegdi József,
világi elnök.

Kádár Miklós,
jegyzőkönyvvezető.

